

การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ และทักษะการคิดวิเคราะห์
SOCIAL STUDIES LEARNING MANAGEMENT USING THE SIX THINKING HATS TO
DEVELOP GOOD CITIZENSHIP CHARACTERISTICS IN ACCORDANCE WITH
DEMOCRATIC PRINCIPLES IN TERMS OF RESPONSIBILITY AND ANALYTICAL

กฤตกร กอบัวแก้ว

การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ และทักษะการคิดวิเคราะห์

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

SOCIAL STUDIES LEARNING MANAGEMENT USING THE SIX THINKING HATS TO
DEVELOP GOOD CITIZENSHIP CHARACTERISTICS IN ACCORDANCE WITH
DEMOCRATIC PRINCIPLES IN TERMS OF RESPONSIBILITY AND ANALYTICAL
THINKING SKILLS.

KITTAKHON KOBURKAEW

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF EDUCATION
(Social Studies Education)

Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

2024

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวดหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ และทักษะการคิดวิเคราะห์

ของ

กฤตกร กอบัวแก้ว

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติคุณ รุ่งเรือง) (ศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล)

..... ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อิทธิ อดุมาน) (อาจารย์ ดร.พิมพ์ตะวัน จันทน์)

ชื่อเรื่อง	การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ และทักษะการคิดวิเคราะห์
ผู้วิจัย	กฤตกร กอบัวแก้ว
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติคุณ รุ่งเรือง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ ดร. อธิระ อุตมาน

การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบและทักษะการคิดวิเคราะห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบ 2) พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบ 2) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ และ 3) แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 โดยจำแนกคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัวอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 และเมื่อจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีทักษะการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.17 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน

คำสำคัญ : พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย, ความรับผิดชอบ, เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ

Title	SOCIAL STUDIES LEARNING MANAGEMENT USING THE SIX THINKING HATS TO DEVELOP GOOD CITIZENSHIP CHARACTERISTICS IN ACCORDANCE WITH DEMOCRATIC PRINCIPLES IN TERMS OF RESPONSIBILITY AND ANALYTICAL THINKING SKILLS.
Author	KITTAKHON KOBURKAEW
Degree	MASTER OF EDUCATION
Academic Year	2024
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Kittikoon Rungruang
Co Advisor	Dr. Achira Uttaman

Social Studies learning management using the Six Thinking Hats to develop good citizenship characteristics in accordance with democratic principles in terms of responsibility and analytical thinking skills. The objectives are to 1) develop good citizenship by democratic way of responsibility and 2) develop analytical thinking skills of M. 2 students by using the six hats teaching technique. The population and sample used in this research were M. 2 students at Suksanari School studying social studies subjects Religion and culture. The research tools consisted of 1) a social studies learning plan using the six hats technique. To develop the characteristics of good citizenship according to the democratic way in terms of responsibility. 2) Assessment of good citizenship characteristics according to the democratic way Responsibility and 3) Assessment of analytical thinking skills of M. 2 students. Statistics used in data analysis were mean and standard deviation. The research results found that M. 2 students have the characteristics of good citizenship according to the democratic way in terms of responsibility at the highest level. With an average of 4.51, the characteristics of good citizenship were classified according to the democratic way. The aspect of self-responsibility is at a high level. The average is 4.44. Responsibility towards family is at a high level. The average was 4.46 and the aspect of responsibility towards school and society was at the highest level. The average was 4.65 and when learning social studies using the six hats teaching technique M. 2 students have high levels of analytical thinking skills with an average of 12.17 out of 15 points.

Keyword : Good Citizenship by Democratic, Responsibility, Six Thinking Hats

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติคุณ รุ่งเรือง อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ที่ให้ความกรุณาตอบคำแนะนำ ความรู้และที่สำคัญคือให้กำลังใจในการทำงานเสมอมา ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. อชิระ อุตมาน อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ให้ความกรุณาเสนอแนะข้อคิดเห็นสำหรับการทำวิจัย และความห่วงใยในการทวงถามงานในช่องทางต่างๆ ทำให้ผู้วิจัยมีแรงกำลังใจขึ้นมาได้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทั้งสองท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล ประธานคณะกรรมการสอบในความเมตตาของครูต่อศิษย์ ผู้วิจัยได้รับทั้งความรู้ ความรัก ความเมตตาจากท่านอีกทั้งความเอาใจใส่ กระทั่งเมื่อผ่านวันสอบจบไปแล้วอาจารย์ยังกรุณาติดตามงานและให้คำแนะนำที่มีค่าอย่างยิ่งเป็นรางวัลในการปิดเล่มการวิจัย และขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. พิมพ์ตะวัน จันทน์ กรรมการสอบที่ให้มุมมองที่หลากหลายสำหรับการทำวิจัย ทั้งอาจารย์ยังเมตตาช่วยเหลือผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์และเสียสละเวลาอันมีค่า ในการตรวจเครื่องมือในการวิจัยและให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณอาจารย์สาขาสังคมศึกษาที่มีส่วนช่วยเหลือ ไถ่ถาม เป็นห่วงเป็นใย ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ด้วยใจเปี่ยมสุข ขอขอบคุณนักเรียนโรงเรียนศึกษานารี ที่สละเวลาในการเก็บข้อมูลการสอบ

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อน พี่น้อง สังคมศึกษา มศว. ที่ให้กำลังใจและร่วมชะตากรรมเดียวกัน ทำให้การเรียนและการทำวิจัยครั้งนี้ไม่โดดเดี่ยวเกินไป ผู้วิจัยได้รับความรัก ความอบอุ่นอย่างยิ่งจากเพื่อน พี่น้อง สังคมศึกษา มศว.

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบพระคุณความรักที่ยิ่งกว่าขอบเขตใดจะกำหนดได้คือครอบครัว คุณพ่อ คุณแม่ น้องชาย ที่สนับสนุนและเป็นกำลังใจและคอยถามไถ่เสมอเมื่อได้คุยกัน และขอขอบคุณตัวเองที่ใช้ชีวิตก่อนวัย 30 ได้เป็นอย่างดี

กฤตกร กอบัวแก้ว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ.....	9
1.1. ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ.....	9
1.2 แนวคิดของเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ	9
1.3. การประยุกต์ใช้รูปแบบของเทคนิคหมวกหกใบในการเรียนการสอน	11
1.4. วิธีการใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ.....	12
1.5. การนำเทคนิคหมวกหกใบมาส่งเสริมการคิดของนักเรียน	14
1.6. ประโยชน์ของเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ	15

2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ	16
2.1. ความหมายของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	16
2.2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	17
2.3. ความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	19
2.4. องค์ประกอบของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	20
2.5. ความรับผิดชอบ	22
2.6. ประเภทของความรับผิดชอบ	24
2.7. ความสำคัญของความรับผิดชอบ	25
3. ทักษะการคิดวิเคราะห์	26
3.1. ความหมายของทักษะการคิดวิเคราะห์	26
3.2. องค์ประกอบของทักษะการคิดวิเคราะห์	27
3.3. กระบวนการของทักษะการคิดวิเคราะห์	30
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
4.1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบในการจัดการเรียนรู้ ..	31
4.2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	41
2. ระเบียบวิธีในการวิจัย	42
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
4. วิธีการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	49
บทที่ 4 ผลการดำเนินงานวิจัย	51

1. สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล	51
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	54
สรุปผลการวิจัย.....	54
อภิปรายผลการวิจัย	56
ข้อเสนอแนะ	59
บรรณานุกรม	60
ภาคผนวก.....	66
ภาคผนวก ก หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อ การวิจัย หนังสือขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ	67
ภาคผนวก ข แผนการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบ.....	78
ประวัติผู้เขียน.....	95

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 เทคนิคแนวคิดหมวดหกใบ	10
ตาราง 2 ตารางแสดงความสัมพันธ์ของมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	45
ตาราง 3 ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้ เทคนิคการสอนแบบหมวดหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบและทักษะการคิดวิเคราะห์	48
ตาราง 4 การประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบ (n=40)	52
ตาราง 5 การประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 (n=40)	53

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 วงจร PDCA.....	42
ภาพประกอบ 2 การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความ รับผิดชอบ ด้วยกระบวนการคุณภาพ PDCA	43

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการกระจายความสุขและความเจริญให้แก่ประชาชนทุกกลุ่มอย่างเสมอภาค โดยมีโครงสร้างและกลไกทางสังคมที่สำคัญ คือ ระบบการเมือง ในขณะที่ความสุขและความสมบูรณ์ของสมาชิกในสังคมอยู่ในความดูแลของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งทั้งสองส่วนนี้มีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์นั้นเป็นที่ปรารถนาของคนทั่วโลก เพราะถือว่าเป็นระบอบการปกครองที่ให้ประโยชน์แก่ประชาชนและสามารถกระจายความสุขไปยังทุกคนได้อย่างทั่วถึง โดยมักจะยอมรับกันว่าระบอบประชาธิปไตยมีข้อบกพร่องน้อยกว่าระบอบการปกครองอื่นๆ อย่างไรก็ตาม การปกครองในระบอบประชาธิปไตยยังมีความท้าทายสำคัญ คือ ความยากลำบากในการปรับวัฒนธรรมของสังคมที่มีอยู่เดิมให้สอดคล้องกับอุดมการณ์และกลไกของประชาธิปไตย เช่น การยอมเสียผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม การใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างมีขอบเขตที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และการให้เกียรติผู้อื่นโดยไม่ดูหมิ่นหรือเหยียดหยาม จากการศึกษาของสถาบันพระปกเกล้าเกี่ยวกับความเข้าใจของเยาวชนไทยในเรื่องประชาธิปไตย พบว่า เยาวชนบางกลุ่มขาดความเข้าใจในหลักการของประชาธิปไตย ซึ่งส่งผลให้พวกเขาขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์และใช้เหตุผล นอกจากนี้ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของประชาธิปไตยและไม่เข้าใจผลกระทบจากการไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น บางคนยังยึดถือความคิดเห็นของตนเองเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงความคิดเห็นของผู้อื่น และมองว่าการเอาเปรียบผู้อื่นเป็นเรื่องปกติ ซึ่งส่งผลให้ความเข้าใจและปฏิบัติในระบอบประชาธิปไตยยังไม่สมบูรณ์ (ถวิลวดี บุรีกุล, 2551, p. 5) ที่การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้ยั่งยืนจำเป็นต้องปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ และค่านิยมประชาธิปไตยที่ถูกต้องแก่เยาวชนรุ่นใหม่ ที่จะเป็นกำลังสำคัญ ในการขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตย การวางรากฐานให้เยาวชนพัฒนาไปสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพตามหลักประชาธิปไตยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามช่วงวัย โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นอย่างเต็มตัว และเป็นช่วงเวลาที่เยาวชนเริ่มมีความสนใจในความสามารถ ความถนัด ความถูกต้อง ความยุติธรรม การยอมรับ และการมีส่วนร่วม ดังนั้น ระดับมัธยมศึกษาจึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นระบบที่ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของประเทศ และเพื่อให้ระบอบประชาธิปไตยประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องสร้างพลเมืองที่สามารถปกครองตนเองได้ โดยมีหลักพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1. เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์: ทุกคนมีคุณค่าเท่ากัน มีอิสรภาพและความเสมอภาค ยอมรับความแตกต่างและเกียรติภูมิของผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงสถานภาพทางสังคม 2. เคารพสิทธิ เสรีภาพ และกฎกติกาที่เป็นธรรม: ให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ และการมีกฎกติกาที่ยุติธรรม พร้อมหลักนิติรัฐในการคุ้มครองสิทธิไม่ให้ถูกละเมิด 3. รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ: ตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบต่อตนเองในการดำรงตนเป็นประโยชน์ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558, p. 2) ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ประเทศมีความก้าวหน้า คือ คุณภาพของพลเมือง หากประเทศใดมีพลเมืองที่มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประเทศนั้นจะมีศักยภาพในการแข่งขันในเวทีโลกอย่างเข้มแข็ง การเป็นพลเมืองดีนำมาซึ่งความรับผิดชอบและหน้าที่ที่สำคัญ เพราะ "พลเมือง" คือรากฐานที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย หากประชาชนในสังคมใดมีความเป็นพลเมือง สังคมนั้นจะกลายเป็น "สังคมพลเมือง" (Civil Society) ซึ่งหมายถึงสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและเอาใจใส่ต่อความเป็นไปของชุมชน สังคม และประเทศ เมื่อสังคมพลเมืองเกิดขึ้น สังคมนั้นจะมีความเข้มแข็งในการถ่วงดุลอำนาจในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและชุมชน การเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและมีความเสมอภาค. (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555, p. 55) ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อสมาชิกในสังคม เพราะมันเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการสร้างชีวิตที่ดีกว่าให้กับตนเองและผู้อื่น การเป็นพลเมืองดีไม่ใช่เพียงแค่การได้รับสิทธิหรือการปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ เช่น การปฏิบัติตามกฎหมาย การลงมติเลือกตั้ง หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมเจตนารมณ์ของส่วนรวม สิ่งเหล่านี้ถือเป็นความรับผิดชอบต่อพื้นฐานของพลเมือง แต่พลเมืองที่มีความรับผิดชอบจริงจะต้องมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และแสดงออกในทางที่มีความหมายต่อสังคมอย่างแท้จริง. (วิชัย ตันศิริ, 2551, p. 20) โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานความคิดและคุณธรรมของพลเมือง โดยการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงแต่นำงานวิชาการ แต่ยังมุ่งเสริมทักษะและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ และคุณธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองที่ดีของทั้ง

ชาติและโลก การพัฒนาคุณลักษณะและสมรรถนะเหล่านี้ต้องได้รับการปลูกฝังอย่างต่อเนื่องผ่าน การสังเกตพฤติกรรมและการประเมินผล เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถนำพา ประเทศไปข้างหน้าได้.(กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, p. 3)

ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับพลเมืองไทย ซึ่ง ควรปลูกฝังให้กับเยาวชนตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะในช่วงมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีการ เปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพและด้านอื่น ๆ เช่น อารมณ์ ความสัมพันธ์กับผู้อื่น ค่านิยม และการ พัฒนาความคิดเกี่ยวกับตนเอง การส่งเสริมคุณลักษณะเหล่านี้จะช่วยให้เยาวชนเติบโตเป็น พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ.(พรพนทิพย์ ศิ วิวรรณบุศย์, 2551, p. 40)ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความ ตระหนักและแสดงออกเชิงประจักษ์อย่างมีความรับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่ง ของพลเมืองที่ สำคัญประกอบไปด้วย 4 ด้าน (จรี วิจิตรวาทการ, 2555, p. 26) ดังนี้ 1) ความเป็นพลเมืองด้าน สังคม คือ การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 2) ความเป็น พลเมืองด้านเศรษฐกิจ คือ การประหยัดและอดออมในครอบครัว การซื่อสัตย์ สุจริตต่ออาชีพที่ทำ 3) ความเป็นพลเมืองด้านการเมืองการปกครอง คือ การเคารพกฎหมาย การยอมรับฟังความ คิดเห็นของทุกคน และ 4) ความเป็นพลเมืองด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร คือ การเฝ้าระวังข้อมูล ที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในขอบข่ายทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม (บุญญาพร นามวงษ์และ ทักษวัฒน์ เหล่าสุวรรณ, 2565, p. 47) นอกจากนี้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาได้ กำหนดคุณลักษณะของพลเมืองที่ควรพัฒนา เพื่อเป็นเป้าหมายร่วมในการสร้างพลเมืองที่มี คุณภาพ ได้แก่ 1) การพึ่งตนเองและรับผิดชอบต่อตนเอง 2) การเคารพสิทธิของผู้อื่น 3) การเคารพ ความแตกต่าง 4) การเคารพหลักความเสมอภาค 5) การเคารพกฎระเบียบ และ 6) การรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งทั้งหมดนี้ได้ถูกบรรจุในสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551, p. 6)ดังนี้ 1) ความรับผิดชอบ: พลเมืองที่มีความ รับผิดชอบจะเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคม ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา มีส่วนร่วมในการ จัดระเบียบสังคม และเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น รวมถึงปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย 2) การมีส่วนร่วม: พลเมืองต้องมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น การคุ้มครองสิทธิ มนุษยชนและการปกป้องสิทธิที่ระบุในรัฐธรรมนูญ 3) ความเป็นธรรม: การสร้างสันติภาพในสังคม โดยการขจัดความขัดแย้งและการเคารพหลักการแบ่งอำนาจและการถ่วงดุลอำนาจอธิปไตยตาม รัฐธรรมนูญ ทั้งหมดนี้ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในระบอบประชาธิปไตย.

เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ (Six Thinking Hats) เป็นวิธีสอนที่เน้นการพัฒนาการคิดด้านต่างๆ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ และคิดสร้างสรรค์ กระบวนการคิดของเทคนิคหมวกหกใบนั้นไม่มีรูปแบบตายตัว แต่จะทำการคิดโดยการสวมหมวกที่ละใบ ซึ่งเอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน ไม่ได้ กำหนดว่าควรสวมหมวกสีอะไรก่อนหรือหลัง เช่น เริ่มจากหมวกสีน้ำเงิน คือสิ่งที่เราประสบอยู่ แล้วก็ ไปค้นหาวิธีแก้ปัญหาที่นั้นๆ ว่าจะมีทางออกอย่างไรบ้าง จากนั้น จึงมาตรวจสอบกับหมวกสีเหลืองว่า ถ้าทำอย่างนั้นจะมีประโยชน์อะไรบ้าง ตรวจสอบกับหมวกสีดำว่า จะมีปัญหา อุปสรรคอะไรหรือไม่ แล้วนำเอาหมวกสีเขียวมาแก้ปัญหาของหมวกสีดำอีกที ตรวจสอบกับหมวกสีแดงว่าถูกใจทุกคนหรือไม่ ถ้าไม่ถูกใจทุกคนก็หาหมวกสีเขียวมาแก้ปัญหาอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงเข้ามาสู่ขั้นตอนการสรุป นั่นคือ เรื่องที่เราประสบอยู่นั้น (หมวกสีน้ำเงิน) ไม่จำเป็นต้องใช้หมวกทุกสีมาใช้ในการแก้ปัญหา ดังนั้น การคิดแบบเทคนิคหมวกหกใบจะเป็นการรวบรวมความคิดด้านต่างๆ ไว้ครบถ้วนทุกด้าน โดยจัดระบบให้คนคิดทีละด้าน จากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่ง จะได้เห็นภาพจริงที่ชัดเจน ทำให้พิจารณาความคิดใหม่ ๆ ได้รอบคอบ เป็นผลให้เกิดความคิดที่มีประสิทธิภาพ โดยที่หมวกสีเขียวคือ ข้อเท็จจริงเท่านั้น และไม่ต้องการความคิดเห็น หมวกสีแดงคือ การแสดงอารมณ์ชอบ ไม่ชอบ ดี ไม่ดี ไม่มีเหตุผล หมวกสีดำคือ พุดถึงจุดด้อย อุปสรรค โดยมีเหตุผล ประกอบ หมวกสีเขียวคือ แสดงความคิดเห็นใหม่ๆ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และหมวกสีฟ้าคือ การบริหารจัดการระเบียบการคิด ดังนั้น การใช้วิธีคิดแบบสวมหมวกหกใบจะช่วยให้ผู้คิดสามารถคิดได้อย่างเป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น (ดุจเดือน ไชยพิชิต, 2564, p. 577) ในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ โดยนำเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ มาใช้เพื่อฝึก การคิดวิเคราะห์ แบบรอบด้านในเรื่องต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาและจัดการได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและสังคม และเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ
2. เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่เรียนรายวิชาวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 7 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 280 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน ด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการวิจัยตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ถึงเดือน พฤศจิกายน 2567

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1. การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบ

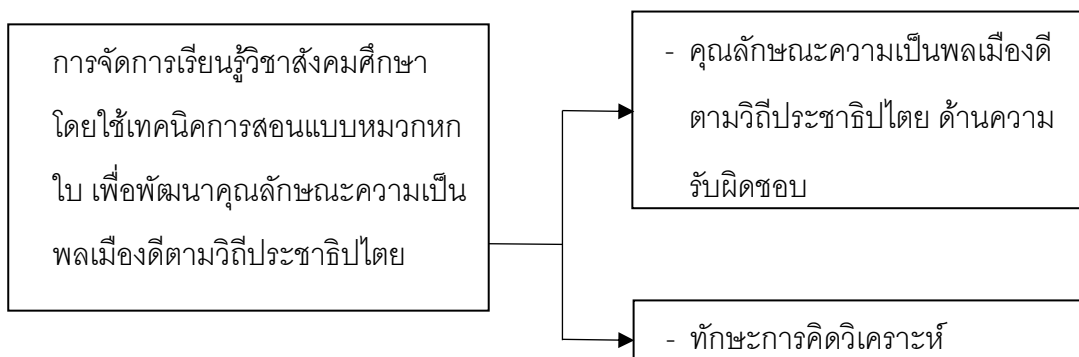
2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบ

2.2 ทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ และทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ** หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบ โดยใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน โดยแบ่งกระบวนการคิดวิเคราะห์ออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ปราศจากความคิดเห็น 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์เหตุการณ์ที่แสดงถึงอารมณ์และความรู้สึก 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์โดยมีความคิดด้านลบเข้ามา 4) ทักษะการคิดวิเคราะห์โดยมีความคิดด้านบวกเข้ามา 5) ทักษะการคิดวิเคราะห์โดยมีการสร้างสรรค์มาเป็นตัวช่วย และ 6) ทักษะการคิดวิเคราะห์จากการใช้ความสมดุลทางความคิดและความเข้าใจ

2. **คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย** หมายถึง สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพในการดำเนินชีวิต รู้จักเคารพสิทธิและใช้เสรีภาพร่วมกับความรับผิดชอบ ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ และกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมส่วนรวมให้ดีขึ้น

3. **ความรับผิดชอบ** หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่เคารพสิทธิผู้อื่น และยึดมั่นในการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ละเลย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน พิจารณาผลที่เกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัว เพื่อน และโรงเรียน มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายามและรอบคอบ ไม่ทอดทิ้งงานเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งต่อตนเองและสังคม และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

4. **ทักษะการคิดวิเคราะห์** หมายถึง ทักษะในการคิดอย่างเป็นระบบและรอบด้าน กระบวนการคิดวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ความสำคัญ ซึ่งเป็นความสามารถในการแยกแยะสิ่งที่สำคัญและบทบาทที่สำคัญที่สุด การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์

คือ การค้นหาความเชื่อมโยง สอดคล้อง หรือขัดแย้งระหว่างสิ่งต่าง ๆ ส่วนการคิดวิเคราะห์เชิงหลักการ คือ การค้นหาโครงสร้าง ระบบ หลักการ และเทคนิคที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ
2. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบ และทักษะการคิดวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ
 - 1.1. ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ
 - 1.2. แนวคิดของเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ
 - 1.3. การประยุกต์ใช้รูปแบบของเทคนิคหมวกหกใบในการเรียนการสอน
 - 1.4. วิธีการใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ
 - 1.5. การนำเทคนิคหมวกหกใบมาส่งเสริมการคิดของนักเรียน
 - 1.6. ประโยชน์ของเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ
2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ
 - 2.1. ความหมายของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
 - 2.2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
 - 2.3. ความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
 - 2.4. องค์ประกอบของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
 - 2.5. ความรับผิดชอบ
 - 2.6. ประเภทของความรับผิดชอบ
 - 2.7. ความสำคัญของความรับผิดชอบ
3. ทักษะการคิดวิเคราะห์
 - 3.1. ความหมายทักษะการคิดวิเคราะห์
 - 3.2. องค์ประกอบของทักษะการคิดวิเคราะห์
 - 3.3. กระบวนการของทักษะการคิดวิเคราะห์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบในการจัดการเรียนรู้อยู่
 - 4.2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ

1.1. ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ

การศึกษาเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ ข้อมูลและประวัติของผู้ให้กำเนิดแนวคิด เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบคิดค้นขึ้นโดย เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน (De Bono, 1996) เกิดในปี ค.ศ. 1935 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รับปริญญาเอกด้านเภสัชศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ และฮาร์วาร์ด และได้รับเลือกให้เป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยออกฟอร์ด ลอนดอน เคมบริดจ์ และฮาร์วาร์ด เขาเป็นผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการสถาบัน Cognitive Research Trust ที่เคมบริดจ์ และยังได้พัฒนาเทคนิควิธีการคิดหลากหลายสำหรับการเรียนการสอนในโรงเรียนต่าง ๆ เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน เป็นนักคิดที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนพัฒนาทักษะการคิด เขามีความสนใจในเรื่องการทำงานของสมองและใช้เวลานานกว่า 20 ปีในการค้นคว้าทักษะการคิด โดยได้คิดค้นวิธีการคิดเพื่อช่วยให้มนุษย์คิดอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น พร้อมทั้งสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่ครอบคลุมและรอบด้านยิ่งขึ้น. ในปี ค.ศ. 1970 เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน ได้คิดค้นเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ (Six Thinking Hats) ซึ่งเป็นวิธีการแยกความคิดออกเป็นด้านต่างๆ อย่างมีระเบียบและเป็นระบบ เพื่อลดความซับซ้อนและการขาดระเบียบ เทคนิคนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในปัจจุบัน หลายสถานศึกษาในประเทศต่างๆ ได้ใช้งานเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบอย่างแพร่หลาย รวมถึงนักการศึกษาไทยหลายท่านที่เริ่มให้ความสำคัญกับเทคนิคนี้เช่นกัน.

1.2 แนวคิดของเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ

เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ (Six Thinking Hats) เป็นวิธีคิดที่มีมุมมองแบบ "รอบด้าน" คือเน้นการคิดที่ครอบคลุมเพื่อไม่ให้เกิดการตกหล่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นการจัดระเบียบการคิด ทำให้การคิดมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้หมวกหกใบเป็นตัวนำเสนอสู่ทางเลือกที่เป็นไปได้ตามมุมมองต่างๆ ของปัญหา โดยหมวกแต่ละใบจะแทนพลังของการคิดจะมุ่งเน้นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งจะช่วยให้ความเห็นและความคิดสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ มีความครอบคลุม ลดความขัดแย้งที่ไม่จำเป็น และยังสามารถดึงเอาศักยภาพของแต่ละคนมาใช้ได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย (ทฤษฎีปัญญา, 2562)

ซึ่งการดำเนินระบบการคิดแบบหมวกหกใบนั้น ผู้ใช้ความคิดจะต้องสมมุติตัวเองว่า กำลังสวมหมวกทีละใบ ซึ่งหมวกแต่ละใบนั้นจะแทนมุมมองความคิดที่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อสมมุติตัวเองสวมหมวกทั้ง หกใบแล้วจะทำให้เรื่องที่กำลังพิจารณาได้ข้อสรุปที่เหมาะสมและครอบคลุม

ตาราง 1 เทคนิคแนวคิดหมวกหกใบ

นักวิชาการ	เทคนิคหมวกหกใบ					
	สีขาว	สีแดง	สีดำ	สีเหลือง	สีเขียว	สีน้ำเงิน
(Novabizz, 2566)	ข้อมูลเบื้องต้นของสิ่งนั้น เป็นความคิดแบบไม่ใช้อารมณ์	ความรู้สึกของตนเองว่าชอบ ไม่ชอบ ดี ไม่ดี มีการใช้อารมณ์ ความคิดเชิงอารมณ์เป็นส่วนใหญ่	ข้อควรคำนึงถึงสิ่งที่ทำให้เราเห็นว่า เราไม่ควรทำ เป็นการคิดในเชิงระมัดระวัง	การคาดการณ์ในทางบวก ความคิดเชิงบวก เป็นการมองโลกในแง่ดี การมองที่เป็นประโยชน์	ความคิดนอกกรอบที่มีความสัมพันธ์กับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงมุมมอง	การควบคุมและการบริหารกระบวนการ การคิด เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องของความคิดรวบยอด ข้อสรุป การยุติข้อขัดแย้ง
(ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553, pp. 280-282)	ตัวแทนของความคิดที่มีความเป็นกลาง มีลักษณะของความว่างเปล่า	แสดงถึงความโกรธ ความรุนแรงของอารมณ์ ทั้งทางบวก และทางลบ	ต้องให้คิดถึงจุดด้อย ข้อผิดพลาด ข้อเสียสิ่งที่ไม่ดี โดยจะต้องมีเหตุผล ประกอบด้วย	ต้องการให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น เพื่อส่งเสริมข้อมูล หรือสนับสนุนแนวคิดที่มีอยู่	ต้องการให้สมาชิกคิดอย่างสร้างสรรค์ ให้มีทางเลือก หลากหลาย	เกี่ยวข้องกับ การควบคุมดูแล กำกับ และการบริหาร กระบวนการคิด เพื่อให้เกิดความชัดเจน
เดอ โบโน (De Bono, 1992, อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2554, p. 358)	แสดงถึงความเป็นกลาง และวัตถุนิสัย เป็นตัวแทนของข้อมูล ตัวเลข ข้อเท็จจริงต่างๆ	แสดงถึงความเกรี้ยวกราด อารมณ์ ความรู้สึก การหยั่งรู้	แสดงถึงความมีอคติ มองในด้านลบ ข้อเสีย เหตุผลในการปฏิเสธ จุดด้อย และข้อผิดพลาด	แสดงถึงความสดใส มองในด้านบวก แง่ดี ความ เป็นไปได้ ความมั่นใจ ว่าทำได้	แสดงถึงการมีชีวิต ความเจริญงอกงาม เป็นการมองด้วยความคิดใหม่ๆ สร้างสรรค์	แสดงถึงการควบคุม เป็นการจัดระเบียบ การประเมิน และการสรุป

(ราชน มีศรี,	เกี่ยวกับ	อารมณ์	ผู้ประเมินสิ่ง	มองโลกใน	การเติบโต	การควบคุม
2544, p.	ข้อมูล	ความรู้สึก	ต่างๆ อย่าง	แง่ดี แง่บวก	ความคิดใหม่	การจัด
32)	ตัวเลข	สัญญาติ	ระมัดระวัง	ความ	หลบหนีจาก	ระเบียบ
	ข้อเท็จจริง	ญาณ ลง	สุขุมรอบคอบ	เป็นไปได้	ความคิด	กระบวนการ
	ต่างๆ	สังหรณ์	ไม่เพื่อฝัน		เก่าๆ	

จากการศึกษาเอกสารสรุปได้ว่า เทคนิคหมวกหกใบ หมายถึง เทคนิคการคิดอย่างเป็นระบบ จำแนกความคิดออกเป็นด้านๆ ตามสีของหมวกหกใบ ได้แก่ สีขาว คือ ข้อเท็จจริง สีแดง คือ อารมณ์ สีดำ คือ ความรอบคอบ สีเหลือง คือ ความเป็นไปได้ สีเขียว คือ การคิดสร้างสรรค์ และสีน้ำเงิน คือ การควบคุม ซึ่งสีของหมวกแต่ละใบจะสอดคล้องกับแนวคิดของหมวกใบนั้นๆ เป็นการบอกให้ทราบว่าต้องการให้คิดไปในทิศทางใด โดยใช้การตั้งคำถามตามสีหมวก เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

1.3. การประยุกต์ใช้รูปแบบของเทคนิคหมวกหกใบในการเรียนการสอน

รูปแบบของเทคนิคหมวกหกใบ มีความหลากหลายที่สามารถมาปรับใช้ในการสอน และการทำกิจกรรมในชั้นเรียนที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถกำหนดรูปแบบของการใช้เทคนิคหมวกหกใบไว้ 3 รูปแบบ (ธีระพัฒน์ ฤทธิ์ทอง, 2545, pp. 130-150) ดังนี้

1. ใช้กำหนดทิศทางการคิดของกลุ่ม วิธีนี้ใช้กับการสอนที่แบ่งนักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม เช่น โครงการหรือโครงการในการผลิตหรือวางแผนการทำงานของกลุ่ม โดยจะให้นักเรียนสวมหมวกสีเดียวกันทีละใบ

2. ใช้พัฒนาทักษะการคิดตามสีของหมวก ผู้สอนจะต้องกำหนดทักษะที่ต้องการจะพัฒนาผู้เรียนขึ้นมาก่อน ซึ่งทักษะที่กำหนดนั้นจะเกี่ยวข้องกับหมวกหกใบ ผู้สอนจะต้องคิดค้นหาคำถามตามสีหมวก เพื่อพัฒนาทักษะที่กำหนด แล้วนำคำถามเหล่านั้นไปบรรจุในใบงาน เพื่อให้นักเรียนคิดค้นคำตอบ จะเป็นการคิดในระบบกลุ่ม หรือคิดเดี่ยว ๆ ก็ได้ และสามารถนำวิธีการนี้ไปใช้ได้กับทุกวิชา

3. ใช้พัฒนาทักษะการคิดที่ซับซ้อน เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน ได้นำหมวกแต่ละสีมาจัดเรียงลำดับเพื่อให้การคิดซับซ้อนขึ้น แล้วตั้งคำถาม ตามเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา

รูปแบบของการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบสามารถแบ่งออกได้ 2 รูปแบบ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547, pp. 31-33) ดังนี้

1. แบบกระบวนการกลุ่ม เป็นการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นเหตุเป็นผล โดยใช้หมวกหกใบเป็นตัวแทนกำหนดทิศทางการคิด การแก้ปัญหา

สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่ไกลตัวครู และผู้เรียนร่วมเรียนรู้ตามครรลองของกิจกรรม มีขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ และขั้นสรุป

2.แบบการพัฒนาเต็มศักยภาพผู้เรียน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีอิสระในการเลือกหัวเรื่อง และเชื่อมโยงเนื้อหาสาระสำคัญต่างๆ ตามความต้องการ เรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายโดยกระบวนการกลุ่ม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมตามความสนใจ เช่น การทำโครงการเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล โดยบทบาทของครูจะช่วยตั้งประเด็นคำถาม มุ่งหาข้อมูลจริงที่ปรากฏในข่าว ทั้งนี้ครูต้องระวังมิให้ข้อคิดเห็นของตนปะปนเข้าไปในคำถาม ครูอาจถามว่า ข้อมูลหลักๆ ในการทำกิจกรรม ครูจึงมีหน้าที่ในการกระตุ้นความคิด ตามหมวดแต่ละสีที่นักเรียนได้ไป ให้คำถามสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอนและเข้ากับหมวดแต่ละสีด้วย และให้นักเรียนได้แสดงบทบาท คือ นักเรียนที่ได้รับหมวดแต่ละสีก็จะอยู่รวมกับสีเดียวกัน กลายเป็นกลุ่มสีของหมวดนั้นๆ และมีบทบาทในการคิด วิเคราะห์ ข้อมูลต่างๆตามสีของหมวดที่ได้กำหนดไว้

ดี

- 1). หมวดสีขาว จะเป็นกลุ่มที่ตรงไปตรงมา ตามสถานการณ์ที่เป็นอยู่
- 2).หมวดสีแดง จะเป็นกลุ่มที่ให้อารมณ์ ความรู้สึกในการแสดงออกมา
- 3).หมวดสีดำ จะเป็นกลุ่มที่คิดอย่างรอบคอบ คิดในแง่ร้ายหรือหาเหตุผลที่ไม่ดี
- 4).หมวดสีเหลือง จะเป็นกลุ่มที่คิดแง่บวก หาทางที่จะสนับสนุนให้เกิดผล
- 5).หมวดสีเขียว จะเป็นกลุ่มที่สร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา
- 6).หมวดสีน้ำเงิน จะเป็นกลุ่มที่มีความคิดแบบองค์รวม

จากการศึกษาเอกสารสรุปได้ว่า บทบาทของครู เป็นบทบาทที่สร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้คิดโดยอาจจะแบ่งเป็นกลุ่ม นักเรียน 1 คน หมวด 1 ใบ หรือจะเป็นการคิดแบบรวมและแยกความคิดออกเป็นส่วนๆ ซึ่งทั้ง 2 แบบนี้ จะทำให้นักเรียนมีองค์ความรู้ที่รอบด้าน

1.4. การใช้เทคนิคการสอนแบบหมวดหกใบ

การใช้เทคนิคการสอนแบบหมวดหกใบนั้น มีวิธีการและขั้นตอนในการสอนหลากหลาย ซึ่งได้มีนักวิชาการได้กำหนดแนวทางในการนำเทคนิคการสอนแบบหมวดหกใบ มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนหลากหลาย ขั้นตอนการใช้เทคนิคการสอนแบบหมวดหกใบ (De Bono, 1992, อ้างถึงใน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2554, p. 358)) มีดังนี้

1.ขั้นนำ: การแนะนำให้นักเรียนทราบถึงสิ่งที่จะสอน และวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในบทเรียน

2. ขั้นชี้แจงรายละเอียด: การอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่จะสอน โดยเน้นที่ธรรมชาติและลักษณะของหมวกแต่ละใบ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการใช้งานของแต่ละหมวก

3. ขั้นสาธิต: การแสดงตัวอย่างการใช้หมวกคิดในแต่ละแบบ พร้อมทั้งอธิบายและให้ตัวอย่างคำถาม เพื่อช่วยสร้างความเข้าใจในการใช้งาน

4. ขั้นฝึกปฏิบัติ: การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกใช้หมวกคิดจากสถานการณ์หรือหัวข้อที่กำหนด เพื่อฝึกการคิดอย่างรอบคอบในทุกๆ ด้าน

5. ขั้นสรุป: การทบทวนและเรียบเรียงสิ่งที่ได้คิด โดยเน้นประเด็นสำคัญ เพื่อให้เห็นผลลัพธ์จากการคิดและการใช้เทคนิคหมวกหกใบ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ (สุนันทา สายวงศ์, 2544, pp. 6-7) ดังนี้

1. ขั้นเตรียม: แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม และแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน: ใช้ภาพ แผนภูมิ หรือเกมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเพื่อนำมาสนทนาและซักถามนักเรียน

3. ขั้นดำเนินการสอน:

3.1. ขั้นรวบรวมข้อมูล: ใช้หมวกสีขาว ครูเสนอสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา โดยใช้กรณีตัวอย่าง นักเรียนใช้หมวกสีขาวเพื่อรวบรวมข้อมูลจากการศึกษากรณีตัวอย่าง

3.2. ขั้นกำหนดปัญหา: ใช้หมวกสีน้ำเงิน นักเรียนใช้หมวกสีน้ำเงินสรุปปัญหาจากการศึกษากรณีตัวอย่าง

3.3. ขั้นเสนอทางเลือก: ใช้หมวกสีเขียว นักเรียนเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นทางเลือกที่หลากหลายและเป็นไปได้

3.4. ขั้นตัดสินใจเลือกทางเลือก: ใช้หมวกสีเหลือง, สีดำ และสีแดง

3.4.1. นักเรียนใช้หมวกสีเหลืองเพื่อบอกข้อดีและประโยชน์ของทางเลือก และใช้หมวกสีดำเพื่อมองหาข้อบกพร่องและผลกระทบ

3.4.2. นักเรียนตัดสินใจเลือกทางเลือก

3.5. ขั้นวางแผนและกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ: นักเรียนร่วมกันอภิปรายโดยใช้หมวกสีน้ำเงิน นำทางเลือกที่ตัดสินใจมาวางแผนและกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ

4. ขั้นสรุป: ตัวแทนกลุ่มสรุปการเรียนรู้และครูเสริมประเด็นที่บกพร่อง

5. ขั้นประเมินผล: ประเมินผลจากการตอบคำถามของนักเรียน การเสนอรายงาน การตรวจใบงาน และการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารสรุปได้ว่า วิธีการใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ มีขั้นตอนโดยเริ่มตั้งแต่ 1) ขั้นนำ ซึ่งมีการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ การนำเข้าสู่บทเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ขั้นชี้แจงรายละเอียด เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้ถึงกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้น 3) ขั้นสาธิต การใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบมาเป็นวิธีการในการจัดการเรียนรู้ 4) ขั้นปฏิบัติ ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์ที่ครูเป็นผู้กำหนด และ 5) ขั้นสรุป เพื่อให้ นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงการนำเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้

1.5. การนำเทคนิคหมวกหกใบมาส่งเสริมการคิดของนักเรียน

การนำเทคนิคหมวกหกใบมาส่งเสริมการสอนในห้องเรียน เพื่อสร้างความรู้ที่รอบด้านโดย ทฤษฎีปัญญา (2562: ออนไลน์) ได้เสนอการนำเทคนิคหมวกหกใบมาใช้ ดังนี้

1. การประชุมโดยใช้แนวคิดแบบหมวกหกใบ การประชุมโดยนำเทคนิคหมวกหกใบมาใช้ควบคุมการประชุมจะช่วยให้การประชุมสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี และได้รับรายละเอียดครบถ้วนไม่ตกหล่น เช่น เริ่มต้นจากการสวมหมวกสีน้ำเงิน เพื่อบอกถึงสาเหตุและเป้าหมายของการประชุมครั้งนี้ จากนั้นสวมหมวกสีขาวยเพื่อให้ข้อมูลต่างๆอย่างเป็นกลาง ใช้สีเหลืองเพื่อหาข้อดีและจุดเด่น และสีดำเพื่อหาข้อจำกัดและอุปสรรค จากนั้นใช้สีเขียว เพื่อหาแนวทางแก้ไขอย่างสร้างสรรค์ และเช็คความพึงพอใจจากวิธีนั้น โดยใช้สีแดง เป็นต้น

2. การสร้าง Main Map การสร้าง Mind Map โดยนำเทคนิคหมวกหกใบ มาประยุกต์ใช้เป็นแกนในการคิด Main Map เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆได้ครบถ้วน เช่น ในการเขียน Main Map เรื่องการเพาะปลูก สีน้ำเงินคือการกำหนดเป้าหมายของเรื่องว่าเราจะกล่าวถึงเรื่องการเพาะปลูกแบบใดและในลักษณะใด สีขาวคือข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการเพาะปลูก สีแดงคือ ความรู้สึกลอยล่องอะไรบ้าง สีดำคือข้อจำกัดและความเสี่ยงต่างๆในการปลูกพืช พืชใดปลูกได้ไม่ได้ สีเหลืองบอกถึงประโยชน์ของการเพาะปลูก สีเขียวแนวทางการเพาะปลูกที่สร้างสรรค์ต่างๆ เป็นต้น

3. การใช้บทบาทสมมุติ การใช้บทบาทสมมุติ โดยสุ่มหรือเลือกให้นักเรียนแต่ละคนสวมหมวกด้วยสีแตกต่างกัน แล้วให้พวกเขาแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่กำหนดนั้นตามสีของหมวก จากนั้นให้นักเรียนสลับหมวกกัน วิธีนี้จะช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการใช้กลไกความคิดที่แตกต่างๆกัน ตามสีของหมวก ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียนให้แตกฉานและหลากหลายมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาเอกสาร พบว่า เทคนิคการคิดหมวกหกใบที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน ช่วยให้ครูนำบทเรียนที่จะใช้สอนกับนักเรียนเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ชัดเจน จนเข้าใจอย่างถ่องแท้

1.6. ประโยชน์ของเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ

การนำเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ มีการนำไปประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้อัน อย่างมากมาย ประโยชน์ของการนำเทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ (เดอโบโน, 2535, p. 11) มี ดังนี้

1. **ง่ายต่อการเรียนรู้และใช้:** การใช้หมวกจริงหรือภาพหมวกพร้อมสีส้นต่าง ๆ ช่วยกระตุ้นความสนใจและทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. **เพิ่มเวลาสำหรับความคิดสร้างสรรค์:** ช่วยให้ผู้ร่วมคิดสามารถมุ่งเน้นไปที่ความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่
3. **ยอมให้แสดงออกได้อย่างเปิดเผย:** สามารถแสดงความรู้สึกรู้สึกหรือ สัญชาตญาณได้อย่างถูกต้องโดยไม่ต้องกังวลเรื่องความเหมาะสม
4. **สามารถคิดในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งได้เต็มที่:** ทำให้คิดในมุมมองต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนในแต่ละเวลา โดยไม่สับสนกับความคิดในหมวกสีอื่น
5. **เปลี่ยนรูปแบบการคิดได้ง่าย:** สามารถเปลี่ยนแบบการคิดได้โดยตรงและ ตรงไปตรงมา ด้วยการเปลี่ยนสีหมวก
6. **ให้ทุกคนใช้หมวกทุกสี:** ทำให้ทุกคนสามารถคิดในมุมมองต่าง ๆ ตามหมวก สีที่กำหนด แทนที่จะจำกัดความคิดแค่สีเดียว
7. **แยกทิวออกไป:** ช่วยให้ความคิดมีอิสรภาพและไม่ถูกจำกัดด้วยทิวของแต่ละบุคคล
8. **จัดลำดับการระดมความคิดได้อย่างเหมาะสม:** สามารถเลือกใช้หมวกสี แต่ละสีให้เหมาะสมกับหัวข้อการระดมความคิด
9. **ป้องกันการโต้เถียงในที่ประชุม:** ช่วยให้การประชุมมีการคิดสร้างสรรค์ได้ โดยไม่เกิดการโต้เถียง
10. **เพิ่มประสิทธิภาพในการประชุม:** ทำให้ผลลัพธ์จากการประชุมมีคุณภาพ ดีขึ้น

ทฤษฎีปัญญา (2562: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหมวกหกใบไว้ว่า ทฤษฎี หมวกหกใบนี้ได้มีการนำไปประยุกต์ในองค์กรเอกชนกันอย่างมากมาย เพราะเป็นแนวคิดที่ช่วยลด

เวลาการประชุมตามปกติลงไปได้หลายเปอร์เซ็นต์ ซึ่งประโยชน์ของการนำเทคนิคหมวกหกใบมาประยุกต์ใช้นั้น มีดังนี้

1. ช่วยให้ทุกคนโฟกัสเรื่องราวแต่ละเรื่องไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะช่วยเพิ่มพลังความคิดมากยิ่งขึ้น
2. ลดเวลาที่ใช้ในการประชุมร่วมกัน เนื่องจากทุกคนคิดไปในทิศทางเดียวกัน จึงไม่เสียเวลาไปกับการโต้เถียงต่างๆ ที่หาจุดจบได้ยาก
3. ลดอัตรา(อิกโก้)ลง ซึ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ร่วมประชุมด้วยกัน
4. ทำให้มีเวลาสำหรับการคิดหาทางแก้ไขหรือพัฒนาอย่างสร้างสรรค์
5. ช่วยให้ผู้ผู้นำเทคนิคหมวกหกใบ ไปประยุกต์ใช้ มีกระบวนการคิดที่ซับซ้อนมากขึ้น

จากการศึกษาเอกสาร พบว่า เทคนิคการคิดหมวกหกใบ มีประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ที่หลากหลาย สามารถนำไปใช้ในการเรียน การทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวันได้

2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ

2.1. ความหมายของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

พจนานุกรมอเล็กซานเดอร์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) กล่าวว่า “พลเมือง” หมายถึง ประชาชน ราษฎร ชาวประเทศ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “citizen” วิถี หมายถึง สาย แนว ถนน ทาง ประชาธิปไตย หมายถึง ระบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ ดังนั้น “พลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย” หมายถึง พลเมืองที่มีคุณลักษณะสำคัญคือ ผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีการปฏิบัติตามหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต โดยพลเมืองหมายถึง บุคคลที่มีสิทธิและหน้าที่ในฐานะประชาชนของประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองเดียวกัน ซึ่งมักมีวัฒนธรรมร่วมกัน.

(ฤชุตา เทพยากุล, 2554) กล่าวว่า ความเป็นพลเมือง (citizenship) หมายถึงฐานะของ ความเป็นพลเมือง (citizen) ที่เป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมืองหรือรัฐ มีสิทธิและความรับผิดชอบ ที่ถูกกำหนดโดยกฎหมาย ในฐานะที่เป็นพลเมือง มีการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจสาธารณะ ภายใต้กฎหมายกฎเกณฑ์ทางสังคมและศีลธรรม

(ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555, p. 30) กล่าวว่า พลเมืองในระบบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกของประเทศที่มีสิทธิภาพในการเลือกวิถีชีวิต โดยมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเสมอภาคกัน

แต่ต้องคำนึงถึงส่วนรวม และใช้สิทธิของตนควบคู่ไปกับความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557ก, p. 37) กล่าวว่า พลเมืองในระบบประชาธิปไตยหมายถึงสมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพและสามารถพึ่งพาตนเองได้ รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพควบคู่กับความรับผิดชอบต่อ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รวมถึงความแตกต่าง หลักระบวนทัศน์ และกติกาของสังคม โดยตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อและขับเคลื่อนสังคม ด้วยจิตสาธารณะ และกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาของสังคมในทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน ไปจนถึงระดับประเทศ อาเซียน และประชาคมโลก

(ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์, 2558, p. 36) กล่าวว่า พลเมืองในระบบประชาธิปไตยต้องมีสำนึกความรับผิดชอบต่อ ชี้อัตถ์ มีจิตสาธารณะ วินัย และใช้เหตุผลในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังต้องใช้สิทธิเสรีภาพอย่างเหมาะสม โดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม และมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

จากความหมายของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย สรุปได้ว่า พลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยคือผู้ที่มีสิทธิและหน้าที่ในสังคม โดยยึดมั่นในคุณธรรมและศีลธรรม มีการปฏิบัติตามหลักการประชาธิปไตย พร้อมทั้งใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีจิตสาธารณะ และพร้อมมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมในทุกระดับ.

2.2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

Westheimer และ Kahne (2004 อ้างถึงใน (ทศพล สมพงษ์, 2557, p. 16)) กล่าวถึงการแบ่งประเภทความเป็นพลเมืองตามระดับของความใส่ใจต่อบ้านเมือง โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้:

1. **พลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อ (Personally Responsible Citizen)** เป็นบุคคลที่มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ช่วยแก้ปัญหาสังคม และพัฒนาสังคม มีคุณลักษณะที่รับผิดชอบต่อ เคารพกฎหมายและกติกาของสังคม การแสดงออกคือการรับผิดชอบต่อชุมชน ตั้งใจทำงานและเต็มใจเสียภาษี ปฏิบัติตามกฎหมาย และอาสาที่จะช่วยเหลือในกรณีเกิดเหตุวิกฤต ตัวอย่างเช่น การร่วมบริจาค การเข้าร่วมงานรณรงค์ และการช่วยเหลือแก้ปัญหาความอดอยากของผู้อื่น

2. **พลเมืองที่มีส่วนร่วม (Participatory Citizen)** พลเมืองประเภทนี้เข้าร่วมในการแก้ปัญหาสังคมและพัฒนาสังคม โดยมีบทบาทเป็นผู้นำในการวางระบบโครงสร้างของสังคม การแสดงออกคือการเป็นสมาชิกขององค์กรที่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหาสังคมและพัฒนา เข้าร่วม

ในการจัดการชุมชนให้มีความใส่ใจต่อสิ่งที่เป็นประโยชน์ เช่น การรักษาสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ยังมีความรู้และเข้าใจในกระบวนการทำงานของรัฐ และรู้วิธีการทำงานอย่างเชื่อมโยงระหว่างพลเมืองกับรัฐ

3. พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม (Justice-Oriented Citizen)

พลเมืองประเภทนี้มุ่งเน้นการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม โดยมีคำถามต่อระบบที่มีอยู่ในปัจจุบัน และพิจารณาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมเมื่อเห็นว่าโครงสร้างนั้นส่งผลต่อความไม่เป็นธรรม การแสดงออกคือการคิดเชิงวิพากษ์ต่อโครงสร้างของสังคม นโยบาย และเศรษฐกิจ โดยพิจารณาในเชิงลึกมากกว่าผิวเผิน เป็นบุคคลที่สืบค้นข้อเท็จจริงและนำเสนอประเด็นที่ไม่เป็นธรรมในสังคม มีความรู้และติดตามการเคลื่อนไหวทางสังคมและผลกระทบเชิงระบบที่เกิดขึ้น.

(ธเนศวร เจริญเมือง, 2548, pp. 68-72)กล่าวถึงแนวคิดของเพลโตและอริสโตเติลเกี่ยวกับพลเมือง โดยเพลโตเสนอแนวคิด "พลเมืองที่สมบูรณ์" (Perfect Citizen Concept) ที่เน้นการให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนตั้งแต่ระดับอนุบาล-ประถม เพื่อปลูกฝังคุณธรรมทางการเมืองให้เกิดความปรารถนาในการเป็นพลเมืองที่ดีทั้งในด้านการปกครองและการถูกปกครอง ผ่านกระบวนการการศึกษา ส่วนการฝึกอบรมทั่วไปจะไม่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังคุณธรรมทางการเมือง

ในขณะที่อริสโตเติลมองว่ามนุษย์จะไปถึงศักยภาพสูงสุดได้จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนการเมืองหรือกิจกรรมสาธารณะ โดยพลเมืองต้องมีสิทธิในการเข้าร่วมในการตัดสินใจนโยบายและตัดสินใจคดีความ ทั้งในกรณีที่กำหนดเวลาและไม่กำหนดเวลา และมีความสามารถในการปกครองและถูกปกครองอย่างสมดุล ซึ่งเป็นพลเมืองที่ต้องมีทั้งความรู้และความสามารถในการปกครองและถูกปกครองในสังคม (good citizens possess the knowledge and capacity requisite for rule as well as being ruled).

(Bloomfield & และชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2545)กล่าวว่าการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองจำเป็นต้องเตรียมความรับผิดชอบในหลายด้าน ไม่เพียงแต่ด้านความรู้ทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังมีส่วนประกอบสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่:

1. การอบรมบ่มนิสัยทางศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเน้นการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และข้อบังคับของสังคม เคารพสิทธิของผู้อื่นและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม

2. การมีส่วนร่วมกับชุมชนและการรับใช้สังคม โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน เพื่อฝึกทักษะในการรับใช้สังคมและการพัฒนาความรับผิดชอบทางสังคมตั้งแต่ยังเด็ก

3. การมีความรู้ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้พลเมืองมีความเข้าใจเกี่ยวกับสถาบันการเมืองและปัญหาสังคม ตลอดจนสามารถมีส่วนร่วมและอิทธิพลต่อการเมืองในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับนานาชาติ

จากแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง สามารถสรุปได้ว่า พลเมืองในระบบประชาธิปไตยมีสิทธิและหน้าที่ในการรับผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน โดยต้องยึดมั่นในหลักการที่ว่า พลเมืองควรมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะและการเมือง รวมถึงการติดตามและตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง นอกจากนี้ยังต้องใส่ใจในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม เพื่อให้บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองและเป็นธรรมต่อทุกคน.

2.3. ความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

พลเมืองเป็นรากฐานของประชาธิปไตย และจิตสำนึกประชาธิปไตยก็คือจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง การมีรัฐธรรมนูญที่มีการแบ่งแยกอำนาจและระบบการตรวจสอบถ่วงดุล (checks & balances) ที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาระบบการปกครอง แต่การพัฒนาคนและจิตสำนึกประชาธิปไตยต้องดำเนินการไปพร้อมกันอย่างเร่งด่วน (ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555, p. 59)

(สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2558, p. 14) กล่าวถึงความสำคัญของสังคมที่ประกอบด้วยพลเมืองที่มีคุณลักษณะตามวิถีประชาธิปไตยไว้ดังนี้

1. สังคมมีความเป็นระเบียบและสงบเรียบร้อย
2. มีความรักและสามัคคีในหมู่คณะ
3. มีความเท่าเทียมและเกิดความเป็นธรรมในสังคม
4. สังคมและประเทศชาติมีการพัฒนาได้อย่างมั่นคง
5. สมาชิกทุกคนได้รับสิทธิ บทบาท หน้าที่ และมีเสรีภาพตามกฎหมาย
6. สมาชิกในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจต่อกัน
7. สมาชิกมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่นำไปสู่

การพัฒนาประเทศไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย

จากการศึกษาความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย สรุปได้ว่า การศึกษาความสำคัญของคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยแสดงให้เห็นว่า หากสังคมมี

สมาชิกที่มีคุณลักษณะตามวิถีประชาธิปไตย สังคมนั้นจะมีความมั่นคง ผู้คนสามารถอยู่ร่วมกัน
 อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และน้ำใจต่อกัน ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทและ
 สถานภาพทางสังคม รู้จักการใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างเหมาะสม เพื่อความเท่าเทียมกันตาม
 กฎหมาย ซึ่งจะนำไปสู่สังคมที่มีความเป็นธรรมและเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง.

2.4. องค์ประกอบของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ความเป็นพลเมืองสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับชุมชน โดยพลเมืองมี
 หน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยของชุมชนทางการเมืองจากภัยคุกคามทั้งภายในและภายนอก
 (ถวิลวดี บุรีกุล et al., 2557, pp. 32-35) นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศจึงได้เสนอองค์ประกอบ
 พื้นฐานของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย เพื่อส่งเสริมให้การปกครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
 และยั่งยืน ไว้ดังนี้

(Cogan, 2000) อธิบายว่า การสร้างพลเมืองให้เกิดขึ้นในสังคมนั้นจะต้องสร้างทั้ง
 ด้านองค์ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ค่านิยม (Value) และคุณลักษณะ (Disposition) โดย
 นำเสนอองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสำนึกในอัตลักษณ์ (Sense of identity)
2. ความพึงพอใจในการได้รับสิทธิ (The enjoyment of certain rights)
3. การประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน (The fulfillment of corresponding obligation)
4. ระดับความสนใจและความใส่ใจประเด็นสาธารณะ (A degree of interest and involvement in public affairs)
5. การยอมรับค่านิยมพื้นฐานทางสังคม (An acceptance of basic societal values)

คณะกรรมการที่ปรึกษาเรื่องการพัฒนาพลเมืองของอังกฤษ (อ้างถึงใน (วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2549, pp. 118-139)) ได้สรุปองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองไว้ 3 ด้าน ดังนี้:

1. ด้านความเป็นพลเมือง (Civil)
2. ด้านการเมืองการปกครอง (Political)
3. ด้านสังคม (Social)

ในขณะที่ (Abowitz & Harnish, 2006, pp. 653-690) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของ
 พลเมืองดังนี้:

1. มีเอกลักษณ์จากการเป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมือง

2. ยึดถือค่านิยมและอุดมคติที่เฉพาะ
3. มีสิทธิและหน้าที่
4. มีส่วนร่วมทางการเมือง
5. มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557ก, pp. 55-56) ได้กำหนดคุณลักษณะของพลเมืองเพื่อเป็นเป้าหมายร่วมในการพัฒนาความเป็นพลเมือง ดังนี้

1. พึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเองได้
2. เคารพในสิทธิผู้อื่น
3. เคารพในความแตกต่าง
4. เคารพหลักความเสมอภาค
5. เคารพกติกา
6. รับผิดชอบต่อสังคม

(สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559) กล่าวว่าคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี ได้แก่

1. มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้
2. เคารพสิทธิของผู้อื่น โดยใช้สิทธิเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น
3. เคารพความแตกต่าง ในระบอบประชาธิปไตยให้สิทธิและเสรีภาพ และยอมรับความหลากหลายของประชาชนจึงมีความแตกต่างกัน
4. วิถีชีวิต ความเชื่อทางศาสนาหรือความคิดเห็นทางการเมือง เพื่อไม่ให้ความแตกต่างนำมา ซึ่งความแตกแยก พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องยอมรับและเคารพความแตกต่างของกัน และกันเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้
5. เคารพหลักความเสมอภาค โดยเห็นตนเท่าเทียมกับคนอื่นและเห็นคนอื่นเท่าเทียมกับตน
6. เคารพกติกา พลเมืองต้องเคารพกติกาและยอมรับผลของการละเมิดกติกาหากมีปัญหา หรือมี ความขัดแย้งเกิดขึ้นก็ต้องใช้วิถีทางประชาธิปไตยและใช้กติกาในการแก้ไข
7. รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม พลเมืองต้องรับผิดชอบต่อสังคมและมองตนเองเชื่อมโยง กับสังคม เห็นตนเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

จากการศึกษาองค์ประกอบของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสรุปได้ว่า องค์ประกอบของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยประกอบด้วย การมีอัตลักษณ์เป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมือง การได้รับสิทธิและตระหนักถึงหน้าที่ของตนในฐานะพลเมือง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยใส่ใจในประเด็นสาธารณะ เชื่อมั่นในการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง และเคารพสิทธิของผู้อื่นรวมทั้งกติกาทางสังคม ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนถึงจิตสำนึกร่วมของพลเมืองในสังคม.

2.5. ความรับผิดชอบ

คำว่า “ความรับผิดชอบ” มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

(สุพัตรา สุภาพ, 2540, p. 8) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่าเป็นหน้าที่ที่บุคคลต้องกระทำและปฏิบัติ โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของตนเอง เช่น นักเรียนมีสิทธิในการมาเรียนหนังสือ แต่ความรับผิดชอบของนักเรียนคือการมาเรียนหนังสืออย่างสม่ำเสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความรับผิดชอบขึ้นอยู่กับสถานภาพของบุคคล

สาโรช บัวศรี (2522: อ้างอิงจาก กรมวิชาการ, 2548: 6) ได้อธิบายพฤติกรรมของความรับผิดชอบว่า คือการเอาใจใส่ต่อสิ่งที่ทำหรืองานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว เคารพระเบียบ กฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเอง มีความหนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค รู้จักหน้าที่และการทำหน้าที่ได้ดี มีความพยายาม ความละเอียดรอบคอบ ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ปรึบปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งของตนเองและสังคม มีความตรงต่อเวลา และยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง

(จินตนา ธนวิบูลย์ชัย, 2540, p. 96) กล่าวว่า ความรับผิดชอบหมายถึง ความมุ่งมั่นที่จะทำงานด้วยความรู้สึกผูกพัน มีความพากเพียรและละเอียดรอบคอบ แสดงออกในการปฏิบัติงานจนประสบผลสำเร็จด้วยความเต็มใจ มีการระมัดระวัง เอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียร อดทนต่ออุปสรรค และติดตามผลงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ยอมรับผลของการกระทำทั้งด้านที่ดีและเสีย

(ปรีชา ชัยนิยม, 2542, p. 5) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า เป็นความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความผูกพัน พากเพียรและละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลของการกระทำอย่างเต็มที่ และพยายามปรับปรุงหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น พร้อมทั้งมีความสำนึกในหน้าที่ทั้งต่อตนเองและสังคม

(จันทรา พวงยอด, 2543, p. 9) ได้แบ่งความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้านและในแต่ละด้านมีลักษณะ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนมุ่งมั่นในการเรียนจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ด้วยความขยันหมั่นเพียรและอดทน มีการเข้าห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงเวลา เมื่อพบปัญหาหรือไม่เข้าใจในบทเรียน นักเรียนจะพยายามหาคำตอบโดยการศึกษาค้นคว้าหรือสอบถามอาจารย์เพื่อให้เข้าใจ การทำแบบฝึกหัดจะยอมรับข้อผิดพลาดและปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเอง มีผลการเรียนที่ดีในทุกวิชาและทุกภาคเรียน

2. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียน รักษาความสะอาดของสถานศึกษา ไม่ทำลายหรือขีดเขียนผนังห้องเรียน ห้องน้ำ หรือห้องส้วม แต่งกายด้วยเครื่องแบบนักเรียนอย่างเรียบร้อย และไม่ก่อเหตุทะเลาะวิวาทกับโรงเรียนอื่น คอยตักเตือนเพื่อนที่อาจทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง และให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเมื่อมีการขอความช่วยเหลือ พร้อมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ตรงกับความสามารถ เพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน เช่น การเป็นนักกีฬา หรือการเขียนคำขวัญและเรียงความ

3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจช่วยเหลือและแบ่งเบาภาระต่างๆ ภายในบ้าน ตามความสามารถ และรู้จักแสดงความคิดเห็นเพื่อเสริมสร้างความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว พร้อมทั้งช่วยแก้ไขปัญหภายในบ้านเมื่อเกิดความไม่เข้าใจกัน เมื่อมีปัญหาที่ปรึกษาพ่อแม่เพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน และช่วยครอบครัวประหยัดการใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น ไฟฟ้า น้ำ อาหาร และสิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคม เพื่อบำเพ็ญประโยชน์และสร้างความเจริญให้กับชุมชนและสังคมอย่างเต็มที่ตามความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่อาจเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้และความบันเทิงแก่ประชาชนตามความสามารถ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสังคม เช่น ความสกปรก การรักษาสาธารณสุขสมบัติ การเสียภาษี และการใช้บริการจากสถานบริการต่างๆ

จากการศึกษาเอกสารสรุปได้ว่า **ความรับผิดชอบ** หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่เคารพสิทธิของผู้อื่นและยึดมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะทำหน้าที่อย่างตั้งใจ ด้วยความเพียรพยายามและความละเอียดรอบคอบ ไม่ทอดทิ้งงานจนกว่าจะสำเร็จ ยอมรับผลทั้งดีและไม่ดีจากการกระทำ และพยายามปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น.

2.6. ประเภทของความรับผิดชอบ

อย่างที่กล่าวไว้ข้างต้น ความรับผิดชอบมีหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น “ความรับผิดชอบต่อตนเอง” “ความรับผิดชอบต่อครอบครัว” “ความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมงาน” ซึ่งมีหลากหลายมาก แต่นักวิชาการได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบไว้ดังนี้

(ไชยรัตน์ ปรานิ, 2541, pp. 54-55) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับรู้บทบาทและฐานะของตนเองในสังคม และการดำรงตนในลักษณะที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รู้จักแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องและผิด และยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ดังนั้น บุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองจะไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนที่จะทำอะไร และเลือกทำเฉพาะสิ่งที่ก่อให้เกิดผลดีต่อชีวิตของตนเองและผู้อื่น

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่ต้องมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสวัสดิภาพของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้งสังคมขนาดเล็ก เช่น ครอบครัว ไปจนถึงสังคมขนาดใหญ่ เช่น ประเทศชาติ การกระทำของแต่ละบุคคลย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมไม่มากก็น้อย ดังนั้น บุคคลทุกคนจึงมีหน้าที่ที่จะปฏิบัติต่อสังคมด้วยความรับผิดชอบเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังต่อไปนี้

2.1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ได้แก่

- 2.1.1. ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม
- 2.1.2. รักษาทรัพย์สินสมบัติของสังคม
- 2.1.3. ช่วยเหลือผู้อื่น
- 2.1.4. มีความร่วมมือกับผู้อื่น

2.2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่

- 2.2.1. เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง
- 2.2.2. ช่วยเหลืองานบ้าน
- 2.2.3. รักษาชื่อเสียงของครอบครัว

2.3. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ ได้แก่

- 2.3.1. ตั้งใจเล่าเรียน
- 2.3.2. เชื่อฟังครู อาจารย์
- 2.3.3. ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน

2.3.4. รักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน

2.4. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่

2.4.1. ช่วยตักเตือนแนะนำเมื่อเพื่อนทำผิด

2.4.2. ช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม

2.4.3. ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด

2.4.4. ไม่ทะเลาะกันไม่เอาเปรียบ

2.4.5. เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

(กรมวิชาการ, 2542) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบไว้ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การขจัดปัญหาที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์ เช่น ป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตรายจากโรค รักษาร่างกายให้แข็งแรง รู้จักหน้าที่ของตนเอง และ ปฏิบัติหน้าที่การงานของตนให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพทันกำหนดตรงเวลา

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรู้จักฐานะความรับผิดชอบของตนเอง ที่มี ต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้องโดย ปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมเกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

(ณัฐธินิชา ศรีพิมลปาณี, 2551) ได้สรุปประเภทของความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ตรงต่อเวลา ประพฤติตน เป็นคนดีมีระเบียบวินัย และคุณธรรม ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ รับผิดชอบต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทำงานสำเร็จได้ด้วยตนเองโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครอบครัว เพื่อน สังคม และประเทศชาติ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ประเภทของความรับผิดชอบแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

2.7. ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญในชีวิตของเรา เพราะจะทำให้เรามีเป้าหมายที่จะทำ นักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของความรับผิดชอบ ไว้ดังนี้

(สาโรช บัวศรี, 2522, p. 129) ได้อธิบายลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบว่า คือ ผู้ที่เอาใจใส่ต่อหน้าที่การงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตน เคารพระเบียบและกฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเอง มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค

รู้จักหน้าที่และสามารถกระทำตามหน้าที่ได้ดี มีความเพียรพยายามและความละเอียดรอบคอบ ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และมีความตั้งใจในการปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดีขึ้น ทั้งในด้านของตนเองและสังคม พร้อมทั้งตรงต่อเวลาและยอมรับผลของการกระทำ

แคทเทล (Cattell, 1963, p. 49) ให้ความหมายของลักษณะของผู้รับผิดชอบ คือ ตรงต่อเวลา พยายามทำงานให้สำเร็จ ติดตามผลงานเสมอ ยอมรับความผิดพลาด รักษาชื่อเสียงของตน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ รักษาคำพูด ตั้งใจทำงาน พิถีพิถัน ชอบความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความอดทนอดกลั้น ไม่ชอบความโลเล พยายามทำงานให้ดี มีการวางแผนการทำงาน รู้จักตั้งจุดหมายในการทำงาน

สรุปได้ว่าความรับผิดชอบของบุคคลเป็นลักษณะหนึ่ง que แสดงถึงความ เป็นผู้มีความะทางด้านอุปนิสัยมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ถ้าบุคคลรู้จักรับผิดชอบในบทบาท หน้าที่ต่าง ๆ ของตนเองเป็นอย่างดีแล้ว ก็ย่อมจะทำให้เกิดความก้าวหน้าตลอดจนความงอกงามในสังคมนั้น ๆ

3. ทักษะการคิดวิเคราะห์

3.1. ความหมายของทักษะการคิดวิเคราะห์

มีนักวิชาการหลายท่านใช้คำที่แตกต่างกัน เช่น การวิเคราะห์ การคิดเชิงวิเคราะห์ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจะใช้คำว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัย ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

ดิวอี้ (Dewey, 1933, อ้างถึงใน (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2549, p. 68) ได้ให้ความหมายการวิเคราะห์ว่า หมายถึงการคิดอย่างใคร่ครวญไตร่ตรอง โดยอธิบายขอบเขตของการคิดวิเคราะห์ว่า เป็นการคิดที่เริ่มต้นจากสถานการณ์ที่มีความยุ่งยาก และสิ้นสุดลงด้วยสถานการณ์ที่มีความชัดเจน

บลูม (Bloom, 1956, อ้างถึงใน (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2549, p. 69) ให้ความหมาย การคิดวิเคราะห์ว่า เป็นความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์ เรื่องราว หรือเนื้อหาต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไร อะไรเป็นเหตุผล อะไรเป็นผล และที่เป็นอย่างนั้น อาศัยหลักการอะไร

รัสเซลล์ (Russel, 1956, อ้างถึงใน (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2549, p. 69) ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์ว่า เป็นการคิดเพื่อแก้ไขปัญหาชนิดหนึ่ง โดยผู้คิดจะต้องใช้การพิจารณาตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ว่า เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย การคิดวิเคราะห์จึงเป็นกระบวนการประเมิน หรือจัดหมวดหมู่โดยอาศัยเกณฑ์ที่เคยยอมรับกันมาแต่ก่อนๆ แล้วสรุป หรือพิจารณาตัดสิน

ไมเคิลลิส (Michaelis, 1992:169-170, อ้างถึงใน (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ & และคณะ, 2555, p. 30) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์เป็นการแยกส่วนต่างในด้านขององค์ประกอบความสัมพันธ์ หลักการโดยผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นแผนที่ เทป หรือวัสดุอื่นๆ โดยลักษณะคำถามที่ใช้ในการคิดวิเคราะห์ เช่น อะไร คือ ส่วนสำคัญของเรื่อง (รูปภาพ หรือแผนที่) ในแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กันอย่างไร เป็นต้น

จากการศึกษาเอกสาร สรุปได้ว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถทางปัญญาที่เน้นการแยกแยะข้อมูลออกเป็นส่วนย่อย ๆ และสร้างความสัมพันธ์กับส่วนประกอบ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล

3.2 องค์ประกอบของทักษะการคิดวิเคราะห์

บลูม (Bloom, 1956:201-207, อ้างถึงใน (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553, pp. 56-59) ได้กล่าวถึงการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยทักษะสำคัญๆ 3 ด้าน ดังนี้

1. การคิดวิเคราะห์ความสำคัญ หรือเนื้อหาของสิ่งต่างๆ (Analysis of Element) เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่า สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด ประกอบด้วย

1.1. วิเคราะห์ชนิด เป็นการให้นักเรียนวินิจฉัยว่า สิ่งนั้น เหตุการณ์นั้นๆ จัดเป็นชนิดใด ลักษณะใด เพราะเหตุใด เช่น

- 1.1.1. ข้อความนี้ (ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว) เป็นข้อความชนิดใด?
- 1.1.2. ต้นผักชีเป็นพืชชนิดใด?
- 1.1.3. ม้าน้ำเป็นพืชหรือสัตว์?

1.2. วิเคราะห์สิ่งสำคัญ เป็นการวินิจฉัยว่าสิ่งใดสำคัญหรือไม่สำคัญ เช่น

- 1.2.1. สารสำคัญของเรื่องนี้คืออะไร?
- 1.2.2. ควรตั้งชื่อเรื่องนี้ว่าอะไร?
- 1.2.3. การปฏิบัติเช่นนั้นเพื่ออะไร?
- 1.2.4. สิ่งใดสำคัญที่สุด สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุดจากสถานการณ์นี้?

1.3. วิเคราะห์เลศนัย การค้นหาสิ่งที่แอบแฝงหรืออยู่เบื้องหลังจากสิ่งที่เห็น ซึ่งไม่ได้บ่งบอกความจริงโดยตรง แต่มีร่องรอยของความจริงที่ซ่อนเร้น เช่น

- 1.3.1. สมทรงเป็นบ้าของฉัน (จึงหมายความว่า สมทรงเป็นผู้หญิง)
- 1.3.2. ถ้าเห็นคนใส่เสื้อชะมุกชะมอก สกปรกจึงน่าจะเป็นคนยากจน
- 1.3.3. ข้อความนี้หมายถึงใคร หรือสถานการณ์ใด

1.3.4. สมชายกับสมศรีเป็นพี่น้องกัน สมชายบอกว่าฉันเป็นหลานของเขา แต่สมศรีบอกว่า ฉันไม่ใช่หลานของเธอ ทำไมคนทั้งสองจึงพูดไม่เหมือนกัน (เพราะฉันเป็นลูกของสมศรี)

1.3.5. เรื่องนี้ให้ข้อคิดอะไร ผู้เขียนมีความเชื่ออย่างไร มีจุดประสงค์ คือ อะไร

2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่ามีอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร สัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด สอดคล้อง หรือขัดแย้งกัน ได้แก่

2.1. วิเคราะห์ชนิดของความสัมพันธ์

2.1.1. มุ่งให้ความคิดเป็นความสัมพันธ์แบบใด มีสิ่งใดสอดคล้องกันหรือไม่ สอดคล้องกัน มีสิ่งใดเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ และมีสิ่งใดไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เช่น ลิง นก เป็ด เสือ สัตว์ชนิดใดที่ไม่เข้าพวก

2.1.2. มีข้อความใด มีสิ่งใดมาสมเหตุสมผล เพราะอะไร

2.1.3. คำกล่าวใดสรุปผิด การตัดสินใจอย่างไร หรือการกระทำอะไรที่ไม่ถูกต้อง

2.1.4. ภาพที่ 1 คู่กับภาพที่ 2 ภาพที่ 3 คู่กับภาพใด

2.1.5. สองสิ่งนี้เหมือนกันอย่างไร หรือแตกต่างกันอย่างไร เช่น มีข่าวลงหนังสือพิมพ์ว่า “กินกาแฟถึงกับทำให้ตาอักเสบได้ เนื่องจากผู้ดื่มกาแฟไม่ได้เอาช้อนออกจากถ้วยกาแฟ ช้อนจึงไปทิ่มตาขณะดื่ม” ข้อความนี้ไม่สมเหตุสมผล เพราะตาอักเสบไม่ได้มาจากกาแฟ แต่มาจากช้อน จึงเป็นคำกล่าวที่สรุปข้อมูลไม่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน อีกตัวอย่างหนึ่งที่เป็นการสรุปข้อมูล แต่ขาดการเชื่อมโยงกับข้อมูลรอบด้าน เช่น การสรุปว่าผู้หญิงสาวที่ทำงานสถานอาบอบนวด ต้องเป็นหมอนวด ซึ่งอาจมีผู้หญิงบางคนอาจทำงานอย่างอื่นในสถานอาบอบนวดก็ได้ เช่น พนักงานบัญชี พนักงานทำความสะอาด ประชาสัมพันธ์ในสถานอาบอบนวด

2.2. วิเคราะห์ขนาดของความสัมพันธ์

2.2.1. สิ่งใดเกี่ยวข้องมากที่สุด สิ่งใดเกี่ยวข้องน้อยที่สุด

2.2.2. สิ่งใดสัมพันธ์กับสถานการณ์ หรือเรื่องราวมากที่สุด

2.2.3. การเรียงลำดับมากน้อยของสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เรียงลำดับความรุนแรง จำนวน ใกล้-ไกล มาก-น้อย หน้า-เบา ใหญ่-เล็ก ก่อน-หลัง

2.3. วิเคราะห์ขั้นตอนความสัมพันธ์

2.3.1. เมื่อเกิดสิ่งนี้แล้ว เกิดผลลัพธ์อะไรตามมาบ้างตามลำดับ

2.3.2. การเรียงลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ วงจรของสิ่งของต่างๆ สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาตามลำดับขั้นตอน เช่น วิเคราะห์วงจรของฝน, ฝี่เส้น เป็นต้น

2.4. วิเคราะห์จุดประสงค์ และวิธีการ

2.4.1. การกระทำแบบนี้เพื่ออะไร การทำบุญตักบาตร (สุขใจ)

2.4.2. เมื่อทำอย่างนี้แล้วจะเกิดสัมฤทธิ์ผลอะไร ออกกำลังกายทุกวัน (แข็งแรง)

2.5. วิเคราะห์สาเหตุ และผล

2.5.1. สิ่งใดเป็นสาเหตุของเรื่องนี้

2.5.2. หากไม่ทำอย่างนี้ ผลจะเป็นอย่างไร

2.5.3. หากทำอย่างนี้ ผลจะเป็นอย่างไร

2.5.4. ข้อความใดเป็นเหตุผลแก่กัน หรือขัดแย้งกัน

2.6. วิเคราะห์แบบความสัมพันธ์ในรูปแบบอุปมาอุปไมย

3. การคิดวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organizational Principles) หมายถึง การค้นหาโครงสร้าง ระบบ เรื่องราว หรือกระบวนการต่างๆ เพื่อหาสาเหตุที่ทำให้สิ่งเหล่านั้นดำรงอยู่ในลักษณะนั้น โดยการพิจารณาหลักการ เทคนิค หรือคติที่ใช้ รวมถึงการเชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆ การคิดวิเคราะห์หลักการถือเป็นการวิเคราะห์ที่สำคัญที่สุด ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและความสัมพันธ์ต่างๆ ก่อนที่จะสรุปเป็นหลักการที่ชัดเจน โดยประกอบด้วย

3.1. วิเคราะห์โครงสร้าง คือ การค้นหาโครงสร้างของสิ่งต่างๆ

3.2. วิเคราะห์หลักการ คือ การแยกแยะและค้นหาความจริงของสิ่งต่างๆ เพื่อนำมาสรุปเป็นคำตอบหลัก การวิเคราะห์อาจใช้กับสิ่งต่างๆ เช่น วัตถุ สถานการณ์ บุคคล ข้อความ ข่าวสาร หรือสารเคมี เป็นต้น สรุปได้ว่า การวิเคราะห์นั้นสามารถทำได้ทั้งในเชิงกายภาพ (รูปธรรม) และในเชิงนามธรรม

มาร์ซาโน (Marzano, 2001, อ้างถึงใน (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553, p. 59)) ได้กล่าวว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย

1. ทักษะการจำแนก เป็นความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อยต่างๆ ทั้งเหตุการณ์เรื่องราวสิ่งของออกเป็นส่วนย่อย ๆ ให้เข้าใจง่ายอย่างมีหลักเกณฑ์ สามารถบอกรายละเอียดของสิ่งต่างๆ ได้

2. ทักษะการจัดหมวดหมู่ เป็นความสามารถในการจัดประเภท จัดลำดับจัดกลุ่มของสิ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน โดยยึดโครงสร้างลักษณะ หรือคุณสมบัติที่เป็นประเภทเดียวกัน

3. ทักษะการเชื่อมโยง เป็นความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลต่างๆ ว่าสัมพันธ์กันอย่างไร

4. ทักษะการสรุปความ เป็นความสามารถในการจับประเด็น และสรุปผลจากสิ่งที่กำหนดให้ได้

5. ทักษะการประยุกต์ เป็นความสามารถในการนำความรู้ หลักการ และทฤษฎีมาใช้ในสถานการณ์ต่างๆ สามารถคาดการณ์ พยากรณ์ ขยายความคาดเดาสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

จากการศึกษาเอกสาร สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของทักษะการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่างๆ การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการคิดวิเคราะห์เชิงหลักการ

3.3. กระบวนการของทักษะการคิดวิเคราะห์

(ทิสนา เขมมณี, 2549, p. 12) ได้ให้ขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ ไว้ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูล
2. ตั้งวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. กำหนดเกณฑ์ในการจำแนกแยกแยะข้อมูล
4. แยกแยะข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อให้เห็นองค์ประกอบของทวิเคราะห์
5. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ และความสัมพันธ์ของข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบ
6. นำเสนอผลการวิเคราะห์
7. นำผลการวิเคราะห์มาสรุป ตอบคำถามตามวัตถุประสงค์

(สุคนธ์ สินธพานนท์ & และคณะ, 2552, p. 13) และ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553, p. 55) ได้เสนอขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ ไว้ดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่จะวิเคราะห์ว่าจะวิเคราะห์อะไร กำหนดอะไร กำหนดขอบเขต และนิยามของสิ่งที่จะคิดให้ชัดเจน เช่น จะวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อม หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับขยะที่เกิดขึ้นในโรงเรียนของเรา

2. กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ว่าต้องการวิเคราะห์เพื่ออะไร เช่น เพื่อจัดลำดับ เพื่อหาเอกลักษณ์ เพื่อหาข้อสรุป เพื่อหาสาเหตุ เพื่อหาแนวทางแก้ไข

3. พิจารณาข้อมูลความรู้ ทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ว่าจะใช้หลักใดเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ และจะใช้หลักความรู้ไหน ควรใช้ในการวิเคราะห์อย่างไร เช่น จะจำแนกหรือจัดหมวดหมู่ของสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในห้องเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม จะใช้เกณฑ์อะไรจำแนก เช่น เกณฑ์สิ่งมีชีวิตกับไม่มีชีวิต หรือเกณฑ์สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือไม่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

4. สรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ได้เป็นระบบระเบียบชัดเจน

จากการศึกษาเอกสาร สรุปได้ว่า กระบวนการคิดวิเคราะห์มีขั้นตอน คือ กำหนดสิ่งที่จะวิเคราะห์ กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ พิจารณาข้อมูลความรู้ที่ใช้ในการวิเคราะห์ และสรุป และรายงานผลการวิเคราะห์

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบในการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคหมวกหกใบในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

(ดุจเดือน ไชยพิชิต, 2564) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และ 2) ศึกษาผลการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือครูสอนในระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 67 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบทดสอบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยพบว่า ผลการ

พัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เทคนิค หมวกหกใบอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58

(สาวิณี จิตประจง, 2564) ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคตั้งคำถาม หมวกหกใบร่วมกับสื่อหนังสือเล่มเล็ก เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์และ เขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ เทคนิคตั้งคำถามหมวกหกใบร่วมกับสื่อหนังสือเล่มเล็ก เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้าน การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองม่วงไข่ (ม่วงไข่วิทยาการ) จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคตั้งคำถามหมวกหกใบ ร่วมกับสื่อหนังสือเล่มเล็ก และแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถ ด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 71.07

(ปริญญรัตน์ พิมพลดิษฐ์, 2563) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ในรายวิชาการและการจัดการสมัยใหม่ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 สาขาวิชาการโรงแรมและสาขาวิชาภาษาต่างประเทศธุรกิจ โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ดัชนีประสิทธิผลของนักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 สาขาวิชาการโรงแรม และสาขาวิชาภาษาต่างประเทศธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนวิชาการ ที่เรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ มีความรู้ เพิ่มขึ้นร้อยละ 66.00. ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 สาขาวิชาการโรงแรมและสาขาวิชาภาษาต่างประเทศธุรกิจ ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิด แบบหมวกหกใบความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก

(อรสา อุตทาสา et al., 2561) ได้ร่วมกันทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยใช้เทคนิคหมวกความคิด 6 ใบ ของ Edward de Bono สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์. โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่าง

ก่อนเรียน และหลังเรียน โดยใช้เทคนิคหมวกความคิด 6 ใบ ของ Edward de Bono 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้เทคนิคหมวกความคิด 6 ใบ ของ Edward de Bono ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้แผนจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคหมวกความคิด 6 ใบ ของ Edward de Bono เรื่องอาหารดีมีประโยชน์ สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคหมวกความคิด 6 ใบ ของ Edward de Bono เรื่องอาหารดีมีประโยชน์ สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เมื่อพิจารณาจากคำถามความพึงพอใจแล้วอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ รองลงมาคือ 2) กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ($\bar{X} = 4.70$, S.D = 0.49)

(ศิริพร ศรีสุวรรณ, 2557) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาความสามารถทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคหมวกหกใบ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตก่อนการจัดการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคหมวกหกใบ และศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคหมวกหกใบ กลุ่มประชากรคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา TH 54605 ศิลปะการอ่านและการคิดวิเคราะห์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคหมวกหกใบสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยพัฒนาการทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มีคะแนนเพิ่มสัมพันธ์ ร้อยละ 42.92 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์คะแนนระดับสูง ความคิดเห็นของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยเทคนิคหมวกหกใบ อยู่ในระดับมากที่สุด

(ยุพาวดี มหาหงษ์, 2557) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับหมวกความคิดหกใบ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีจุดมุ่งหมายการวิจัย คือ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับหมวกความคิดหกใบ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับหมวกความคิด 6 ใบ สำหรับ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับหมวดความคิดหกใบ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีกระบวนการสำคัญ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์ ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ด้วยหมวดการคิด ขั้นที่ 3 ขั้นสืบค้นข้อมูล ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนความคิด ขั้นที่ 5 ขั้นอภิปรายความคิด และขั้นที่ 6 ขั้นนำเสนอสู่โลกออนไลน์ ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.80, S.D. = 0.45) และเมื่อนำไปทดลองใช้พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.84/78.89 ผลการศึกษา ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับหมวดความคิด 6 ใบ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

(เกศนีย์ ภูทองนาถ, 2556) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคนิคคำถามหมวดความคิดหกใบเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนหนองกุงศรีวิทยาคาร อำเภอ หนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระการอ่าน เรื่อง การอ่านอย่าง มีวิจารณญาณโดยใช้เทคนิคคำถามหมวดความคิดหกใบจำนวน 7 แผน ใช้เวลาสอน 14 ชั่วโมง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน เรื่อง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ชนิดปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้เทคนิคคำถามหมวดความคิดหกใบ รายวิชาภาษาไทย สาระการอ่าน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประสิทธิภาพ 81.312/80.07 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนทดสอบหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยพบว่า การใช้เทคนิคการสอนแบบหมวดหกใบในการจัดการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะ การคิด วิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ รวมถึงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้เทคนิคการสอนแบบหมวดหกใบ ทำให้นักเรียนได้คิดแบบรอบด้าน และเข้าใจในเนื้อหาที่สอนมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้เทคนิคการสอนแบบหมวดหกใบมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และทักษะการคิด วิเคราะห์

4.2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวข้องกับพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ ดังนี้

(บุญญาพร นามวงศ์ และ ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ, 2563) ศึกษาเรื่อง ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม จำนวน 351 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ของลิเคิร์ต ประกอบด้วย ความเป็นพลเมือง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความเป็นพลเมืองด้านสังคม 2) ความเป็นพลเมือง ด้านเศรษฐกิจ 3) ความเป็นพลเมืองด้านการเมืองการปกครอง และ 4) ความเป็นพลเมืองด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร วิเคราะห์ระดับความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ และระดับความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเป็นพลเมืองด้านการเมืองการปกครอง ความเป็นพลเมืองด้านเศรษฐกิจ ความเป็นพลเมืองด้านสังคม และความเป็นพลเมืองด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ตามลำดับ

(สุพัตร ตุ่มโฮม et al., 2566) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง สถิติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่อง สถิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างคือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนโคกสีพิทยาสรรพ์ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 24 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน แบบวัดการคิดวิเคราะห์ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 46.16 จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน (ร้อยละ 76.94)

(พิชญา ทองคำพานิช, 2564) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ผลการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถการคิดวิเคราะห์ เรื่อง หน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการเรียนรู้เชิงรุกกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการเรียนรู้เชิงรุกกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง หน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\bar{X}$ = 17.08 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และ S.D. = 1.57) 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\bar{X}$ = 18.03 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และ S.D. = 1.30)

(จิรัฐา ไนยราชฎ, 2563) ได้ทำวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กิจกรรมแนะแนว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อการเรียน 2) แผนกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อการเรียน โดยจัดกิจกรรม การใช้เทคนิคทางการแนะแนวซึ่งประกอบด้วย เทคนิคการทำงานกลุ่ม บทบาทสมมุติ การอภิปรายกลุ่ม กรณี ตัวอย่าง การใช้สถานการณ์จำลอง การระดมสมอง เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการเรียน ตระหนักถึงการเอาใจใส่ต่อการเรียน ความเพียรพยายามและอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการทำงาน นักเรียนรู้จักยอมรับผลการกระทำของตนเอง ที่เป็นผลดีและผลเสีย วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับปานกลางทั้งในภาพรวม และรายด้าน 2) หลังการเข้าร่วมกิจกรรม แนะแนวนักเรียนกลุ่มทดลองมีระดับความรับผิดชอบต่อการเรียนสูงกว่าก่อนการรวมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(สุพัตรา ไชยเสน, 2563) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 2) ศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. พัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการจากปานกลางไปสูง

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

(วรพรรณ ขาวประทุม, 2560)ได้ร่วมกันวิจัย เรื่องการบูรณาการการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อเพื่อนนักเรียน โรงเรียนบ้านโนนม่วง จังหวัดกำแพงเพชร โดยการจัดการเรียนรู้ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) ใช้ในกิจกรรมที่ 1 มโนทัศน์ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Concept) 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Group process - based Learning) ใช้ในกิจกรรมที่ 2 เรียนรู้พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมโดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Social Responsibility Using Group Process) 3) การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของบลูม (Instructional Model based on Bloom's Affective Domain) ใช้กับกิจกรรมที่ 3 เสริมสร้างแรงบันดาลใจใน การทำประโยชน์ต่อสังคม (Encouraging Inspiration in Social Benefits) โดยทำกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการพัฒนาตามแบบ Bloom Taxonomy ทั้ง 3 Domain พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนน สอบก่อนเรียน

ของนักเรียน เท่ากับ 7.25 คะแนนและคะแนนสอบหลังเรียนเท่ากับ 8.13 เมื่อนำไปเปรียบเทียบกัน จะพบว่าคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

(นุชรรัตน์ นุชประยูร, 2559) ได้ทำการวิจัยพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี โดยพัฒนารูปแบบการสอนที่เรียกว่า "PGARR Model" ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) เสนอสถานการณ์จูงใจ (Situation persuasion) 2) กำหนดเป้าหมายดำเนินการ (Goals determination) 3) เสริมสร้างด้วยการปฏิบัติ (Action enhancement) 4) เสนอความคิดสะท้อนกลับ (Reflection provision) และ 5) สำนักรับผิดชอบต่อตนเอง (Self-responsibility awareness) ผลการทดลองพบว่า รูปแบบการสอนนี้ช่วยพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองของผู้เรียน โดยมีผลคะแนนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังจากการทดลองใช้รูปแบบการสอน 5 ครั้ง.

(ถวิลวดี บุรีกุล และรัชวดี แสงมเหหมัด, 2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องความเป็นพลเมืองในประเทศไทย โดยการเก็บข้อมูลจากประชาชนชาวไทยที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) จำนวน 1,500 คน ผลการวิจัยพบว่า คุณสมบัติของความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ที่ประชาชนให้ความสำคัญสูงที่สุดใน 5 อันดับแรก ได้แก่ การทำงานแบบสุจริต, การมีความภูมิใจในการเป็นคนไทย, การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง, การเต็มใจเสียภาษี, และการปฏิบัติตามกฎหมาย ส่วนคุณสมบัติของพลเมืองที่มีอยู่จริงในสังคมไทย ได้แก่ การมีความภูมิใจในการเป็นคนไทย, การทำงานแบบสุจริต, การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง, การเต็มใจเสียภาษี, และการปฏิบัติตามกฎหมาย สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างคุณสมบัติที่พึงประสงค์และคุณสมบัติที่มีอยู่จริงคือ ความสามารถในการวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นทางการเมือง รวมถึงความรู้เกี่ยวกับการเมืองและการปกครอง การศึกษานี้ยังเผยให้เห็นตัวชี้วัดคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองในสังคมไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจำแนกประเภทพลเมืองทั้งสามกลุ่มของ Westheimer และ Kahne (2004) ได้แก่ กลุ่มที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม, กลุ่มที่เน้นความสำคัญของชุมชน, และกลุ่มที่เน้นอิสระภาพและความคิดที่ก้าวหน้า.

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมความรับผิดชอบ มีหลากหลายรูปแบบ โดยให้การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวน การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก การใช้โมโนทัศน์ความรับผิดชอบ การใช้ PGARR Model รวมถึงการใช้กิจกรรมแนะแนว การใช้รูปแบบการสอนแบบหมวกหกใบ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิด วิเคราะห์ และพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาคุณลักษณะความ

รับผิดชอบของนักเรียน ทักษะการคิด วิเคราะห์ และด้วยรูปแบบการสอนแบบหมวกหกใบ ของ
นั ก เรี ย น ระ ดั บ ชั้ น มั ธ ย ม ศี ก ษ า ปี ที่ 2

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบและทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ผู้สอนดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้มีเป้าหมาย เพื่อการแก้ไขปัญหา รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการวิจัยจะมีความต่อเนื่องและนำข้อมูลเชิงประจักษ์มาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ ทั้งนี้ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ วิธีการดำเนินการวิจัยมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
2. ระเบียบวิธีในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร

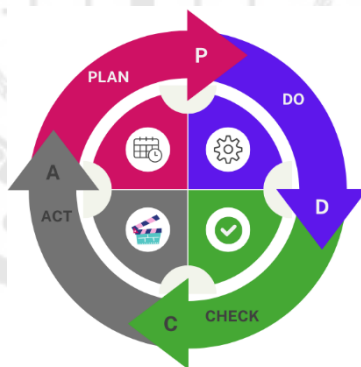
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่เรียนรายวิชาวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 7 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 280 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน ด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

2. ระเบียบวิธีในการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีในการวิจัยแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยกระบวนการวิจัยจะมีความต่อเนื่องและนำข้อมูลเชิงประจักษ์มาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดวงจรคุณภาพของ Edwards W. Deming มาใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบคุณภาพของการจัดการเรียนรู้จัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบ โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผน (P: Plan) ขั้นปฏิบัติ (D: Do) ขั้นตรวจสอบ (C: Check) และ ขั้นการดำเนินงานให้เหมาะสม (A: Act) (ธีรพงศ์ ทับอินทร์, 2558, p. 41) ดังนี้

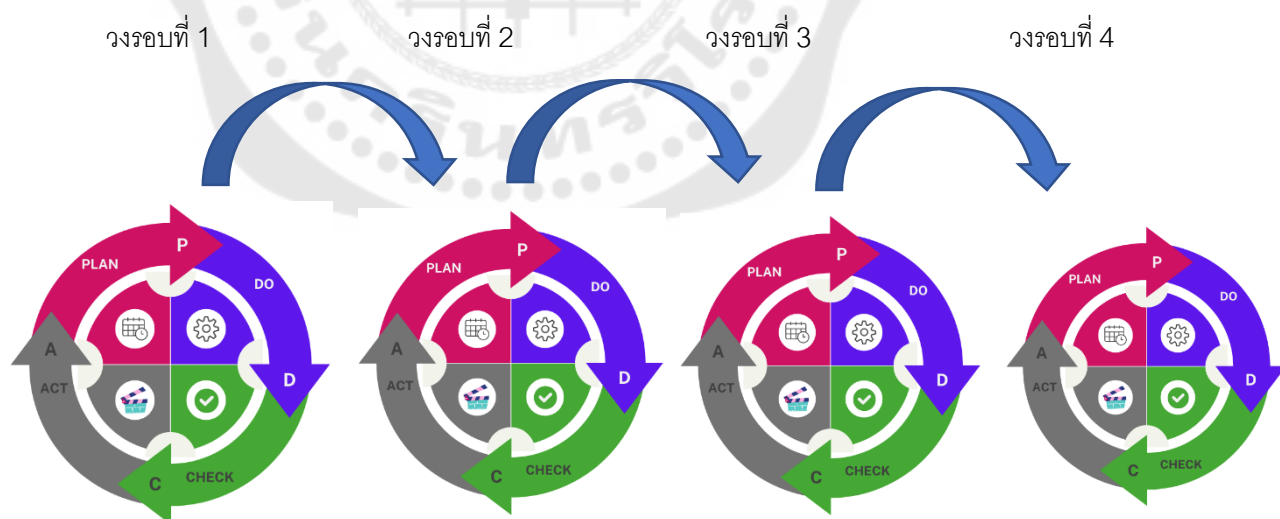
ภาพประกอบ 1 วงจร PDCA

1. ขั้นวางแผน วางแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือ ผู้วิจัยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

2. ขั้นปฏิบัติ ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 แผน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ

3. ขั้นตรวจสอบ ผู้วิจัยได้ประเมินผลการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 แผน โดยใช้ 1) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ 2) แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

4. ขั้นการดำเนินงานให้เหมาะสม ผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้ครบทุกขั้นตอน และเพื่อให้ได้คุณภาพของการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยจึงได้ปฏิบัติตามวงจรคุณภาพอย่างต่อเนื่องครบทุกขั้นตอน และนำผลการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบได้อย่างสมบูรณ์

ภาพประกอบ 2 การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ ด้วยกระบวนการคุณภาพ PDCA

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบและทักษะการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

3.2 แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ

3.3 แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

4. วิธีการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบและทักษะการคิดวิเคราะห์ มีขั้นตอนในการออกแบบและสร้างเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 18 คาบเรียน

4.1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560)(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ศึกษาหลักสูตรของสถานศึกษา ศึกษาคุณลักษณะพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ของ Westheimer and Kahne ลักษณะของพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ

4.1.2 ศึกษาวิธีการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ ของ (De Bono, 1992. อ้างถึงใน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2554, p. 258)) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการสอนโดยใช้หมวก 6 ใบ ไว้ดังนี้ 1) ขั้นนำ เป็นการแนะนำให้นักเรียนทราบถึงสิ่งที่จะสอนหรือการนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นชี้แจงรายละเอียด เพื่อให้ให้นักเรียนได้ทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่จะสอน ซึ่งเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับธรรมชาติ และลักษณะของหมวกแต่ละใบ 3) ขั้นสาธิต เป็นการแสดงให้เห็นถึงการใช้หมวกที่มีความสัมพันธ์กับการคิดแต่ละแบบพร้อมกับอธิบาย แนะนำตัวอย่าง คำถามเพื่อ

สร้างความเข้าใจ 4) ขั้นฝึกปฏิบัติ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกใช้หมวกคิดจากสถานการณ์ หรือ หัวข้อที่กำหนดให้โดยพยายามให้นักเรียนได้ฝึกคิดให้รอบคอบทุกหมวก 5) ขั้นหารายละเอียดเพิ่มเติม เป็นการร่วมสนทนาเพื่อหารายละเอียดเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนเห็นความชัดเจนในสิ่งที่คิด ป้องกันการสับสน และ 6) ขั้นสรุป เป็นการทบทวน และเรียบเรียงสิ่งที่คิด เน้นประเด็นสำคัญ เพื่อให้เห็นผลที่เกิดการคิด

4.1.3 ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาที่กำหนดเป็นขอบเขตของเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย โดยทำการวิเคราะห์หามาตรฐาน ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลางจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม ตามโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ตามตัวชี้วัดชั้น ม.2 มาตรฐาน ส.2.1 ตัวชี้วัดที่ 2 เฉพาะเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่ต้อง เรียนรู้ ดังนี้

ตาราง 2 ตารางแสดงความสัมพันธ์ของมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
มาตรฐาน ส.2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตาม หน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลก อย่างสันติสุข	1. สถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ หน้าที่ใน ฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย 2. แนวทางส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ตาม วิถีประชาธิปไตย 3. บทบาทความสำคัญ และความสัมพันธ์ของ
ตัวชี้วัด ม.2/2 เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตาม สถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ หน้าที่ใน ฐานะ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	สถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบัน เศรษฐกิจ สถาบันทางการเมืองการปกครอง
ตัวชี้วัด ม.2/3 วิเคราะห์บทบาทความสำคัญ และ ความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม	

4.1.4 ศึกษาและสร้างแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาหน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม พร้อมทั้ง ออกแบบใบงาน และแบบประเมินการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการทดลองเป็นเวลา 18 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวมจำนวนทั้งสิ้น 18 คาบเรียน

4.1.5 นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ใบงานและแบบประเมินการเรียนรู้ที่สร้าง ขึ้นกับ อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

4.1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ใบงานและแบบประเมินการเรียนรู้ ที่ผ่านการ พิจารณาไปปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อ เตรียมพร้อมก่อนนำไปใช้ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

4.2 แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความ รับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี

4.2.1 ศึกษาหนังสือ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับ แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้าน ความรับผิดชอบ และพฤติกรรมกรเรียนรู้ต่าง ๆ ที่แสดงถึงคุณลักษณะความรับผิดชอบ

4.2.2 ศึกษาและสร้างแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบต่อ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี โดยมี จำนวนข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 20 ข้อ แบ่งออกเป็น ความรับผิดชอบต่อตนเอง จำนวน 7 ข้อ ความ รับผิดชอบต่อครอบครัว จำนวน 7 ข้อ และความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและสังคมจำนวน 6 ข้อ ซึ่ง เกณฑ์การกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท (likert) โดยมีการ กำหนดเกณฑ์การตัดสินคุณภาพ ดังนี้

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี	ระดับคะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบกำหนดเป็นช่วงคะแนนได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี	ระดับคะแนน
มากที่สุด	4.51 – 5.00
มาก	3.51 – 4.50
ปานกลาง	2.51 – 3.50
น้อย	1.51 – 2.50

น้อยที่สุด

1.00 – 1.50

4.2.3. นำเสนอแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี ที่สร้างขึ้นกับอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบประเด็นการประเมิน และความสอดคล้องของพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สังเกตกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นตามแผนการจัดการเรียนรู้

4.3 แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี

4.3.1 ศึกษาหนังสือ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับทักษะการคิดวิเคราะห์ แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย และพฤติกรรมเรียนรู้ต่าง ๆ ที่แสดงถึงทักษะการคิดวิเคราะห์

4.3.2 ศึกษาและสร้างแบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี โดยมีจำนวนข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 15 ข้อ แบ่งออกเป็น การคิดวิเคราะห์ด้านความสำคัญ จำนวน 5 ข้อ การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ จำนวน 5 ข้อ และการคิดวิเคราะห์ด้านหลักการ จำนวน 5 ข้อ โดยวิเคราะห์จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยมีการกำหนดเกณฑ์การตัดสินคุณภาพ ดังนี้

เกณฑ์การกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมิน ถูก 1 คะแนน ผิด 0 คะแนน และกำหนดเป็นช่วงคะแนนได้ ดังนี้

ทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านต่าง ๆ	ระดับคะแนน
มาก	3.51 – 5.00
ปานกลาง	2.01 – 3.50
น้อย	1.00 – 2.00

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนแบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในภาพรวมกำหนดเป็นช่วงคะแนนได้ดังนี้

ทักษะการคิดวิเคราะห์	ระดับคะแนน	ค่าร้อยละ
มาก	10.01 – 15.00	71-100
ปานกลาง	5.01 – 10.00	51-70
น้อย	1.00 – 5.00	31-50

4.3.3 นำเสนอแบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี ที่สร้างขึ้นกับอาจารย์ที่ปรึกษา

และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบประเด็นการประเมิน และ
 ความสอดคล้องของพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สังเกตกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นตามแผนการ
 จัดการเรียนรู้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ตาราง 3 ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้
 เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
 ด้านความรับผิดชอบและทักษะการคิดวิเคราะห์

หัวข้อ	ตุลาคม	พฤศจิกายน	ธันวาคม	มกราคม
1. การกำหนดประเด็นปัญหา วิจัยและดำเนินการ ปฐกษ าจารย์ที่ปรึกษา	→			
2. การศึกษาเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็น ปัญหาการวิจัย		→		
3. การกำหนดวัตถุประสงค์ การ วิจัย		→		
4. การกำหนดกรอบแนวคิด และการตั้งสมมติฐานการวิจัย		→		
5. การออกแบบการวิจัย		→		
6. การนำเสนอโครงร่างการ วิจัย และออกแบบเครื่องมือที่ ใช้ในการวิจัยแก่อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ		→		
7. การดำเนินการเก็บข้อมูล ใน การวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน การวิจัย			→	

หัวข้อ	ตุลาคม	พฤศจิกายน	ธันวาคม	มกราคม
8. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง				→
9. การนำเสนอผลการ วิเคราะห์ข้อมูล และการประเมินผลการวิจัย				→

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บข้อมูลจากแผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบและทักษะการคิดวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 6.1.1. การประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ วิเคราะห์ข้อมูลรายด้านและภาพรวม โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 6.1.2. การประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลรายด้านและภาพรวม โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.2.1 สถิติเชิงพรรณนา สถิติพรรณนาที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าเฉลี่ย (Mean หรือ $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ $S.D.$) โดยมีสูตร การคำนวณ ดังนี้

- 1) ค่าเฉลี่ย (Mean หรือ $\bar{X}$)

$$\text{จากสูตร } \bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	คือ ค่าเฉลี่ย
	Σx	คือ ผลบวกของคะแนนทั้งหมด
	n	คือ จำนวนทั้งหมด

2) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ $S.D.$)

จากสูตร
$$S.D. = \frac{\sqrt{n\Sigma x^2 - (\Sigma x)^2}}{N(N-1)}$$

เมื่อ	$S.D.$	คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	Σx	คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	Σx^2	คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

6.2.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ค่าความสอดคล้องของเครื่องมือหรือค่าความเชื่อมั่น ของแผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบและทักษะการคิดวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบ และแบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี

จากสูตร
$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ค่าความสอดคล้องของเครื่องมือ

ΣR คือ ผลรวมคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบและทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ผู้สอนดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหา รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการวิจัยจะมีความต่อเนื่องและนำข้อมูลเชิงประจักษ์มาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบ 2) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ และ 3) แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

1. สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดลำดับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ

2. ผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1. ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้ แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบ โดยมีจำนวนข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 20 ข้อ แบ่งออกเป็น ความรับผิดชอบต่อตนเอง จำนวน 7 ข้อ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว จำนวน 7 ข้อ และความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและสังคมจำนวน 6 ข้อ ซึ่งเกณฑ์การกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (likert) และมีเกณฑ์การตัดสินคุณภาพหรือพัฒนาการของคุณลักษณะความรับผิดชอบ ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ คือ เมื่อผู้เรียนมีคะแนนคุณภาพ มาก ระดับคะแนน 3.51-4.50 มากที่สุด ระดับคะแนน 4.51-5.00 ซึ่งมีรายละเอียดในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 4 การประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบ (n=40)

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง	4.44	0.38	มาก
ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว	4.46	0.49	มาก
ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและสังคม	4.65	0.40	มากที่สุด
รวม	4.51	0.33	มากที่สุด

จากตาราง 4 การประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.33) โดยจำแนกรายละเอียดออกเป็นคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=4.44$, S.D.=0.38) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัวอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.49) และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและสังคมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.40)

3.2.ผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้ แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยมีจำนวนข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 15 ข้อ แบ่งออกเป็น การคิดวิเคราะห์ด้านความสำคัญ จำนวน 5 ข้อ การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ จำนวน 5 ข้อ และการคิดวิเคราะห์ด้านหลักการ จำนวน 5 ข้อ โดยวิเคราะห์จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ และมีเกณฑ์การตัดสินคุณภาพหรือพัฒนาการของทักษะการคิดวิเคราะห์ ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ คือ เป็นรายด้าน เมื่อผู้เรียนมีคะแนนคุณภาพ มาก ระดับคะแนน 3.51- 5.00 รวมทั้งฉบับ เมื่อผู้เรียนมีคะแนนคุณภาพ มาก ระดับคะแนน 10.01-15.00 ซึ่งมีรายละเอียดในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 5 การประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 (n=40)

การคิดวิเคราะห์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การคิดวิเคราะห์ด้านความสำคัญ	4.10	0.81	มาก
การคิดวิเคราะห์ด้านความสัมพันธ์	3.87	0.99	มาก
การคิดวิเคราะห์ด้านหลักการ	4.20	0.85	มาก
รวมทั้งฉบับ	12.17	1.98	มาก

จากตาราง 5 การประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า เมื่อจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=12.17$, S.D.=1.98) โดยจำแนกรายละเอียดออกเป็น การคิดวิเคราะห์ด้านความสำคัญมีทักษะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.10$, S.D.=0.81) การคิดวิเคราะห์ด้านความสัมพันธ์มีทักษะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$, S.D.=0.99) และการคิดวิเคราะห์ด้านหลักการมีทักษะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.85)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบและทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ผู้สอนดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการวิจัยจะมีความต่อเนื่องและนำข้อมูลเชิงประจักษ์มาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษานารี ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน ด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบ 2) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ และ 3) แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) ทั้งนี้ ผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นหัวข้อในการนำเสนอได้ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบและทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 โดยจำแนกรายละเอียดออกเป็นคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัวอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและสังคมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ความรับผิดชอบด้านต่าง ๆ สามารถนำเสนอได้ ดังนี้

1.1. ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบต่อตนเองอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 โดยคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนยอมรับเมื่อนักเรียนทำผิดและจะแก้ไขให้ดีขึ้นอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 รองลงมา คือ นักเรียนตั้งใจที่จะปฏิบัติตามมติของกลุ่มถึงแม้จะไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 นักเรียนจะหยิบของเพื่อนไปใช้ นักเรียนจะขออนุญาตก่อนอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนทำการบ้านให้เสร็จเรียบร้อยก่อนไปเล่นอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15

1.2. ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัวอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 โดยคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนรู้จักเก็บออมเพื่ออนาคตของตนเองอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 รองลงมา คือ นักเรียนจะโทรบอก บิดา มารดา เมื่อกลับบ้านผิดเวลาอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนช่วยเหลือบิดา มารดาในทุกโอกาสที่ทำได้ด้วยความเต็มใจอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25

1.3. ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและสังคม พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและ

สังคมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 โดยคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิธีประชาธิปไตยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนข้ามถนนตรงทางม้าลาย หรือสะพานลอยอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 รองลงมา คือ นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมายและระเบียบวินัยของโรงเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิธีประชาธิปไตยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบที่โรงเรียนกำหนดอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53

2. ผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า เมื่อจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.17 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน เมื่อจำแนกรายละเอียดออกเป็นการคิดวิเคราะห์ด้านความสำคัญมีทักษะอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน การคิดวิเคราะห์ด้านความสัมพันธ์มีทักษะอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และการคิดวิเคราะห์ด้านหลักการมีทักษะอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิธีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ และทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิธีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบต่อในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากนักเรียนในช่วงวัยนี้มักให้ความสำคัญกับเพื่อนและมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนในโรงเรียน การปฏิบัติตามกฎระเบียบและการแสดงความรับผิดชอบต่อประโยชน์ส่วนรวม เช่น การข้ามถนนตรงทางม้าลายหรือสะพานลอย ถือเป็นลักษณะที่นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและสังคมสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว เนื่องจากนักเรียนยังอยู่ในวัยที่อาศัยอยู่กับครอบครัว และยอมรับการดูแลจากผู้ปกครอง ในขณะที่ความรับผิดชอบต่อตนเองมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เนื่องจากนักเรียนในวัยนี้อาจจะยังไม่ตระหนักถึงการดูแลตนเองมากนัก ผลการศึกษาจากงานวิจัยของบุญญาพร นามวงษ์ และ ทักษะวัฒน์ เหล่าสุวรรณ (2563) เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม พบว่า ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการเมืองการปกครองได้รับการให้ความสำคัญสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ, สังคม, และการรับรู้

ข้อมูลข่าวสารตามลำดับ ในงานวิจัยของจิรัฐา โนยราชฎ (2563) เรื่องการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวมีความรับผิดชอบต่อการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ นุชรัตน์ นุชประยูร (2559) ได้พัฒนารูปแบบการสอน "PGARR Model" เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี โดยพบว่าความรับผิดชอบต่อตนเองเพิ่มขึ้นเมื่อใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ. การศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบยังพบว่า การใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบช่วยให้นักเรียนพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีผ่านกิจกรรม เช่น การดูคลิปวิดีโอและการร่วมคิดวิเคราะห์ผลดีผลเสีย ซึ่งช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม.

2. การประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า เมื่อจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.17 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน เมื่อจำแนกรายละเอียดออกเป็นการคิดวิเคราะห์ด้านความสำคัญมีทักษะอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน การคิดวิเคราะห์ด้านความสัมพันธ์มีทักษะอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และการคิดวิเคราะห์ด้านหลักการมีทักษะอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน สอดคล้องกับ สุพัตร ตูมโฮม และคณะ (2566) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง สถิติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่อง สถิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างคือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนโคกสีพิทยาสรรพ์ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 24 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน แบบวัดการคิดวิเคราะห์ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 46.16 จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน (ร้อยละ 76.94) สอดคล้องกับ พิษญา ทองคำพานิช (2564) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ผลการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถการคิดวิเคราะห์ เรื่อง หน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการเรียนรู้เชิงรุกกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และ 2)

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการเรียนรู้เชิงรุกกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง หน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\bar{X}$ = 17.08 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และ S.D. = 1.57) 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\bar{X}$ = 18.03 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และ S.D. = 1.30) สอดคล้องกับ ยุพาวดี มหาหงษ์ (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับหมวดความคิดหกใบ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีจุดมุ่งหมายการวิจัย คือ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับหมวดความคิดหกใบ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับหมวดความคิด 6 ใบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับหมวดความคิดหกใบ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีกระบวนการสำคัญ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์ ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ด้วยหมวดการคิด ขั้นที่ 3 ขั้นสืบค้นข้อมูล ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนความคิด ขั้นที่ 5 ขั้นอภิปรายความคิด และขั้นที่ 6 ขั้นนำเสนอสู่โลกออนไลน์ ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.80, S.D. = 0.45) และเมื่อนำไปทดลองใช้พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.84/78.89 ผลการศึกษา ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับหมวดความคิด 6 ใบ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวดหกใบ สามารถพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยฝึกฝนให้นักเรียนได้ร่วมกันคิด วิเคราะห์ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อนักเรียนได้รับฝึกฝนบ่อย ขึ้น นักเรียนเกิดทักษะเพิ่มขึ้น สังเกตได้จากการทำกิจกรรม นักเรียนมีความละเอียดรอบคอบขึ้น ใช้เวลาในการทำกิจกรรมได้เร็วขึ้น ใช้เหตุผลมากขึ้น วิเคราะห์ปัญหาได้ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เห็นว่าจะประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และการศึกษาเป็น 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ครูและนักเรียนควรวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้ ครูควรอธิบายลักษณะของการจัดการเรียนรู้โดยใช้หมวกหกใบให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนเริ่มต้นการจัดการเรียนรู้

1.2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนในการเลือกเทคนิคการสอน สำหรับการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนตามความสนใจและความต้องการของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรวิจัยศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการมีส่วนร่วม ด้านมุ่งเน้นคุณธรรม

2.2. ควรวิจัยศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ในระดับชั้นหรือภูมิภาคที่หลากหลาย ในโรงเรียนพื้นที่ต่างจังหวัด โรงเรียนขนาดเล็ก

2.3. ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการสอนที่แตกต่างกัน โดยมุ่งเน้นความสนใจและความต้องการของนักเรียนเป็นสำคัญ

บรรณานุกรม

- Abowitz, K. K., & Harnish, J. (2006). "Contemporary discourses of citizenship." *Review of Educational Research*, 76(4), 653-690.
- Bloomfield, R., & และชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2545). คู่มือการเรียนรู้การสอนพลเมือง – พลโลก : การบูรณาการเรียนรู้อิงประสบการณ์จริง ตามแนวทางรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. โรงพิมพ์คุรุสภา.
- Cattell, R. B. (1963). *Manual for jr. – sr. High school Personality Questionnaire "HSP" Form A*. Institute for Personality and ability Testing.
- Cogan, J., & Derricott, R. . (2000). *Citizenship for the 21st century: An international perspective on education*. Kogan page.
- De Bono, E. (1996). *Six Thinking Hats for Schools*. Haeleer Brownlow Education.
- Novabizz. (2566). หมวด 6 ใบ คิด 6 แบบ *Six Thinking Hats*. Retrieved 25 มีนาคม 2566 from <https://www.novabizz.com/NovaAce/Intelligence/six-thinking-hats.htm>
- กรมวิชาการ. (2542). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบ และมีวินัยในตนเอง. . โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เกศนีย์ ภูทองนาถ. (2556). การประยุกต์ใช้เทคนิคคำถามหมวดความคิดหกใบ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ว.มรม. (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 7(3), 49-58.
- จันทรา พวงยอด. (2543). การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 โรงเรียน พุทธจักรวิทยาโดยใช้กิจกรรมและเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.]. กรุงเทพฯ.
- จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. (2540). คุณสมบัติในการวัดและคุณภาพของมาตรวัดเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อที่สร้างขึ้นโดยการประยุกต์วิธีการของธอร์นไคด์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. กรุงเทพฯ.
- จิรัฐา ไนราชานุ. (2563). การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กิจกรรมแนะแนว วารสารวิจัยทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทร์วิโรฒ, 16(2), 13-23.

จรี วิจิตรวาทการ. (2555). บทวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของคนไทย: รากเหง้าของความเจริญและปัญหาทั้งมวลของประเทศไทย 26.

<http://omgrabbit.myfri3nd.com/blog/2012/01/12/entry-1>

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2554). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (4 ed.). แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตคอร์ปอเรชั่น.

ไชยรัตน์ ปราณี. (2541). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่มและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนสังคมศึกษา โดยการสอนแบบซินดิเคทกับการสอนตามคู่มือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.]. กรุงเทพฯ.

ณัฐฐณิชา ศรีพิมลปानी. (2551). คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร.].

ดุจเดือน ไชยพิชิต. (2564). การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. , 6(2), 573-584.

เดอบโน, E. (2535). หมวก 6 ใบ คิด 6 แบบ = *Six Thinking Hat* (นุชจรรย์ ชลคุปต์, Trans.) [ผู้แปล]. มุลนิธิโกลคิมทอง.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). "บทบาทของการพัฒนาพลเมือง (Civic Education) เพื่อประชาธิปไตยที่ยั่งยืน". เอกสารในการสัมมนาเรื่องบทบาทของการพัฒนาพลเมือง (Civic Education) เพื่อประชาธิปไตยที่ยั่งยืน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ไทย-เยอรมนี จัดโดยคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับ สถาบันพระปกเกล้า และ มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท ณ โรงแรม สยามซิตี, 7 กุมภาพันธ์, 5-6.

ถวิลวดี บุรีกุล, เออเจนี เมริโอ, & รัชดี แสงมเหหมัด. (2557). พลเมืองไทย : การสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. . สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.

ถวิลวดี บุรีกุล และรัชดี แสงมเหหมัด. (2555). ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย (*citizenship in Thailand*). http://www.kpi.ac.th/media_kpiacth/pdf/M10_452.pdf

ทฐปฐกัณฐณฐ. (2562). ทฤษฎีหมวก 6 ใบ กับทการส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์แยกแยะ. . ทฐปฐกัณฐณฐ. Retrieved 4 มีนาคม 2566 from

<https://www.truelookpanya.com/dhamma/content/72770>

ทศพล สมพงษ์. (2557). การพัฒนาโครงการเชิงรุกเพื่อพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง. . ศูนย์การพิมพ์

แก่นจันทร์ จำกัด.

ทิตนา แหมมณี. (2549). ศาสตร์การสอน. (Vol. 5). ด้านสุทธาการพิมพ์จำกัด.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2548). แนวคิดว่าด้วยความเป็นพลเมือง. . วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น
สถาบันพระปกเกล้า.

ธีรพงศ์ ทับอินทร์. (2558). การใช้วงจรเดมมิง (PDCA) ในการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วารสารชุมชนวิจัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 9(2), 68-78.

ธีระพัฒน์ ฤทธิ์ทอง. (2545). 30 รูปแบบการจัดกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ. (3 ed.). เพ็ญฟ้า
พรินต์ติ้ง จำกัด.

นุชรรัตน์ นุชประยูร. (2559). การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง
สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา]. ชลบุรี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (7 ed.). สุวีริยาสาส์น.

บุญญาพร นามวงศ์ และ ทักษวัฒน์ เหล่าสุวรรณ. (2563). ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ
ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม. . วารสาร
มหาวิทยาลัยราชภัฏ ร้อยเอ็ด, 16(1), 46-48.

บุญญาพร นามวงศ์และ ทักษวัฒน์ เหล่าสุวรรณ. (2565). ความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบของ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารคามพิทยาคม. . วารสารมหาวิทยาลัยราช
ภัฏร้อยเอ็ด, 16(1), 46-57.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2553). การพัฒนาการคิด. (4 ed.). 9119 เทคนิค พรินต์ติ้ง.

ปริญญาฤทธิ์ พิมพ์ดิษฐ์. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดวิเคราะห์
เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม ในทวีปอเมริกาเหนือ และอเมริกาใต้ ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้
แบบร่วมมือ ร่วมกับเทคนิคหมวกหกใบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการ
Veridian E-Journal, 7(3), 1182-1201.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : พัฒนาการเมืองไทยโดยสร้าง
ประชาธิปไตยที่คน. นานมีบุ๊คส์.พัลลิกเคชั่นส์ จำกัด.

ปรีชา ชัยนิยม. (2542). การศึกษาความคิดเห็นของการสอนความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัย
โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.]. กรุงเทพฯ.

พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุญ. (2551). ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. (Vol. 4 (ฉบับปรับปรุง)). สำนักพิมพ์

แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิชญา ทองคำพานิช. (2564). ผลการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่ พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์]. พระนครศรีอยุธยา.

ยุพาวดี มหาหิง. (2557). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับหมวกความคิด 6 ใบ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. มหาวิทยาลัยนเรศวร].

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน In

ราชน มีศรี. (2544). การพัฒนาทักษะการคิดด้วยเทคนิคหมวกเพื่อการคิด 6 ใบ : แนวคิดของ เดอโบโน. อ้างถึงใน พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. 2544. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธีการและเทคนิคการสอน 2. เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.

ฤกษ์สุดา เทพยากุล. (2554). การศึกษาวิชาความเป็นพลเมือง. . วารสารเรียนรู้ประชาธิปไตย, 3(9).

ลักขณา สรวิวัฒน์. (2549). การคิด *Thinking*. โอเดียนสโตร์.

วรพรรณ ขาวประทุม, ภ. ต. แ. ๒. (2560). การบูรณาการการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรม ความรับผิดชอบสำหรับนักเรียน โรงเรียนบ้านโนนม่วง จังหวัดกำแพงเพชร. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ 4.

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2549). "หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย และ พลเมืองโลก: บทบาทสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม." ประมวลบทความ เรื่อง หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรตามแนวปฏิรูป การศึกษา, , 118-139.

วิชัย ต้นศิริ. (2551). วัฒนธรรมพลเมือง. . สถาบันนโยบายศึกษา.

ศิริพร ศรีสุวรรณ. (2557). การศึกษาความสามารถทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคหมวกหกใบ. มหาวิทยาลัยศิลปากร].

ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์. (2558). การสร้างสำนึกพลเมือง. . สถาบันพระปกเกล้า.

สาโรช บัวศรี. (2522). การรับผิดชอบต่อในการตัดสินใจ. (Vol. 8). โรงพิมพ์บรรหาร.

สาวิณี จิตประจ. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคตั้งคำถามหมวกหกใบร่วมกับสื่อหนังสือ เล่มเล็ก เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.]. เชียงใหม่.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2558). คู่มือพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย. . บริษัท รุ่งศิลป์

การพิมพ์ (1977) จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). ตัวชี้วัดและ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). รายงาน “การสังเคราะห์รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูต้นแบบ”(ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. . แคดคิด มีเดีย จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). ความเป็นพลเมืองในวิถีระบอบประชาธิปไตย. สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2557ก). *Civic Education* พลังเยาวชน พลังพลเมือง: การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. . โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุคนธ์ สินธพานนท์, & และคณะ. (2552). รายงานการคิด พิชิตการสอน (4 ed.). โรงพิมพ์เลียงเชียง.

สุคนธ์ สินธพานนท์, & และคณะ. (2555). พัฒนาทักษะการคิดตามแนวปฏิรูปการศึกษา. โรงพิมพ์เลียงเชียง.

สุนันทา สายวงศ์. (2544). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการ ใช้เทคนิคการคิดแบบ หมวกหกใบและการสอน แบบซินดิเคท. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

สุภัตตร ตูมโฮม, วรณธิดา ยลวิลาศ, นพคุณ ทองมวล, & และแพรวพรช สมทรัพย์. (2566). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง สถิติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แนวคิด การจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐาน. . วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 1(3), 1-14.

สุภัตรา ไชยเสน. (2563). การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2.

สุพัตรา สุภาพ. (2540). สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี. . ไทยวัฒนาพานิช.

อรชา อุตทาสา, วชิระ วิชชวรนนท์, & ธันยนันท์ หลวงไชยา. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้เทคนิคหมวกความคิด 6 ใบ ของ *Edward de Bono* สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.

ภาคผนวก ก

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
หนังสือขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

AF19-03-03.1
August, 2023

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

ชื่อโครงการวิจัย : การจัดการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ ร่วมกับสื่อร่วมสมัย เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย : นายกฤตกร กอแก้วแก้ว

หน่วยงานต้นสังกัด : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หมายเลขรับรองโครงการวิจัย : SWUEC-672439

รายการเอกสารที่รับรอง :

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณา	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2567
2. โครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์	ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 30 เมษายน 2567
3. เอกสารข้อมูลและขอความยินยอมสำหรับอาสาสมัคร	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2567
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 30 เมษายน 2567
5. ประวัติผู้วิจัย	

ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยยึดหลักเกณฑ์ตาม Declaration of Helsinki, Belmont Report, International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice (ICH-GCP), International Guidelines for Human Research ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิจัยนี้ได้

วันที่รับรอง : 25 สิงหาคม 2567

วันที่หมดอายุ : 24 สิงหาคม 2568

(ลงชื่อ).....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

ชุดสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ (ชุดที่ 2)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หน่วยจริยธรรมและมาตรฐานการวิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาคารนวัตกรรม ศ.ดร.สาโรช บัวศรี ชั้น 17

โทร. (02) 6495000 ต่อ 17503, 17506 โทรสาร (02) 2042590

ที่ อว 8718/1492

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

24 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษานารี

เนื่องด้วย นายกฤตกร กอบัวแก้ว นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ ร่วมกับสื่อร่วมสมัย เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.กิตติคุณ รุ่งเรือง และอาจารย์ ดร.อชิระ อุตมาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรอง : SWUEC-672439

นิสิตขออนุญาตเคราะห้เก็บข้อมูล โดยใช้ 1) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา 2) แบบทดสอบทักษะการคิดวิเคราะห์ 3) แบบประเมินพฤติกรรมพลเมืองดี ด้านความรับผิดชอบ และ 4) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง “พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย” กับ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 2 จำนวน 40 คน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2567 ถึงเดือนธันวาคม 2567 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขออนุญาตเคราะห้ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วงศ์วิทย์ แสนวงค์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 090 541 3080

ที่ อว 8718/1494

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

24 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นายยงยุทธ ชำนาญอักษร

เนื่องด้วย นายกฤตกร กอบัวแก้ว นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การจัดการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ ร่วมกับสื่อร่วมสมัย เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.กิตติคุณ รุ่งเรือง และอาจารย์ ดร.อิทธิระ อุทมาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแผนการสอน ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นายกฤตกร กอบัวแก้ว และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วงศ์วิทย์ เสนอวงศ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 090 541 3080

ที่ อว 8718/1494

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

24 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นางสาวบุญนุช มีพันธุ์

เนื่องด้วย นายกฤตกร กอบัวแก้ว นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การจัดการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ ร่วมกับสื่อร่วมสมัย เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.กิตติคุณ รุ่งเรือง และอาจารย์ ดร.อิทธิระ อดุมนาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแผนการสอน ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นายกฤตกร กอบัวแก้ว และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วงศ์วิทย์ เสนวงค์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 090 541 3080

ที่ อว 8718/1494

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

24 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัยธร วิชัยดิษฐ์

เนื่องด้วย นายกฤตกร กอบัวแก้ว นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การจัดการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ ร่วมกับสื่อร่วมสมัย เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.กิตติคุณ รุ่งเรือง และอาจารย์ ดร.อชิระ อุตมาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 2) แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นายกฤตกร กอบัวแก้ว และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วงศ์วิทย์ แสนวงศ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 090 541 3080

ที่ อว 8718/1494

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

24 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นางเพชรวดี จงประดับเกียรติ

เนื่องด้วย นายกฤตกร กอบัวแก้ว นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การจัดการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคหมวดหกใบ ร่วมกับสื่อร่วมสมัย เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.กิตติคุณ รุ่งเรือง และอาจารย์ ดร.อิทธิพร อุตมาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 2) แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นายกฤตกร กอบัวแก้ว และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วงศิวิทย์ เสนะวงศ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 090 541 3080

ที่ อว 8718/1494

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

24 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
เรียน ดร.เกษมสันต์ ราชพงษ์

เนื่องด้วย นายกฤตกร กอบัวแก้ว นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ ร่วมกับสื่อร่วมสมัย เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.กิตติคุณ รุ่งเรือง และอาจารย์ ดร.อิทธิพร อุดมมาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 2) แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นายกฤตกร กอบัวแก้ว และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วงศ์วิทย์ แสนวงศ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 090 541 3080

ที่ อว 8718/1494

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

24 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นางสาวณศิภัทร์ ธนาชัยศิริวัชร

เนื่องด้วย นายกฤตกร กอบัวแก้ว นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ ร่วมกับสื่อร่วมสมัย เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบต่อ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.กิตติคุณ รุ่งเรือง และอาจารย์ ดร.อชิระ อุดมาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินพฤติกรรมพลเมืองดี ด้านความรับผิดชอบต่อ ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นายกฤตกร กอบัวแก้ว และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วงศ์วิทย์ เสนางค์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 090 541 3080

ที่ อว 8718/1494

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

24 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน นางยุพาดี นุตะมาน

เนื่องด้วย นายกฤตกร กอบัวแก้ว นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ ร่วมกับสื่อร่วมสมัย เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบต่อ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.กิตติคุณ รุ่งเรือง และอาจารย์ ดร.อชิระ อุตมาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินพฤติกรรมพลเมืองดี ด้านความรับผิดชอบต่อ ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นายกฤตกร กอบัวแก้ว และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วงศ์วิทย์ เสนะวงศ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 090 541 3080

ที่ อว 8718/1494

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

24 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา วรวิชัย

เนื่องด้วย นายกฤตกร กอบัวแก้ว นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ ร่วมกับสื่อร่วมสมัย เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.กิตติคุณ รุ่งเรือง และอาจารย์ ดร.อชิระ อุตมาน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินพฤติกรรมพลเมืองดี ด้านความรับผิดชอบ ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นายกฤตกร กอบัวแก้ว และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วงศ์วิทย์ เสนะวงศ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 090 541 3080

ภาคผนวก ข
แผนการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบ

(ชั่วโมงที่ 1-3)

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

หน้าที่พลเมือง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2567

จำนวนคาบ 3 ชั่วโมง/คาบ

ครูผู้สอน ครูกฤตกร กอบัวแก้ว

1. มาตรฐาน/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด ส 2.1 ม. 2/2 เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตาม สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

2. สาระสำคัญ

พลเมืองดีเป็นการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับหลักการและอุดมคติของประชาธิปไตย เพื่อสร้างสังคมที่มีการยอมรับว่าทุกคนเสมอภาคกัน เคารพสิทธิเสรีภาพของกันและกัน ทำหน้าที่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

3. สาระการเรียนรู้

พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต

4. จุดประสงค์การเรียนรู้ (K P A)

1. นักเรียนอธิบายความหมาย หลักการของประชาธิปไตย และลักษณะของการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (K)

2. นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ (P)

3. นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงาน (A)

5. ทักษะกระบวนการคิด

1. การคิดวิเคราะห์

2. การแก้ปัญหา

3. กระบวนการกลุ่ม

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย

2. ใฝ่เรียนรู้

3. มีความรับผิดชอบ

3.1. ต่อตนเอง

3.2. ต่อครอบครัว

3.3. ต่อสังคม

8. สมรรถนะผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร

2. ความสามารถในการคิด

3. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

4. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

9. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน
ขั้นนำ 1. ครูแจ้งตัวชี้วัดช่วงชั้นและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ ถึงการเรียนรู้ สังคมศึกษา ในเรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย 2. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง หลักการของประชาธิปไตย จำนวน 5 ข้อ ใช้เวลา รวมทั้งหมด 5 นาที 3. ครูสนทนากับนักเรียน ถึงการปกครองของประเทศไทย และเชื่อมโยงไปสู่การปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ขั้นชี้แจงรายละเอียด 4. ครูให้นักเรียนศึกษา วีดีโอ เรื่อง หลักการของประชาธิปไตย เนื้อหาในวีดีโอประกอบด้วย ประชาธิปไตยคืออะไร หลักการของประชาธิปไตย พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย คุณลักษณะของ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เมื่อนักเรียนดูวีดีโอเสร็จแล้ว ครูสนทนาและซักถามนักเรียน เกี่ยวกับ

ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” หลักการของประชาธิปไตย พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย คุณลักษณะของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อทบทวนและเสริมความรู้ ความเข้าใจให้กับนักเรียน ประกอบใบความรู้ เรื่อง หลักการของประชาธิปไตย และให้นักเรียนทำใบงานที่ 1.1 เรื่อง หลักการของประชาธิปไตย

วิดีโอการสอน เรื่อง หลักการของประชาธิปไตย

5. ครูอธิบาย การใช้เทคนิคหมวกหกใบ ผ่านวิดีโอการใช้หมวกหกใบ การคิดวิเคราะห์ของหมวกแต่ละใบ ในวิดีโอจะเป็นการบอกหลักการใช้หมวกหกใบ หมวกแต่ละใบใช้วิธีการคิดอย่างไรบ้าง โดยใช้ใบความรู้ เรื่อง การใช้เทคนิคหมวกหกใบ ให้นักเรียนศึกษาประกอบในขณะที่ครูอธิบายการใช้เทคนิคหมวกหกใบ

วิดีโอการสอน เรื่อง การใช้หมวกหกใบ

ขั้นสาธิต

6. ครูให้นักเรียนชมวิดีโอ เรื่อง Human Relation ครูสาธิตการใช้หมวกที่ละใบ จากหมวกสีขาว หมวกสีแดง หมวกสีดำ หมวกสีเหลือง หมวกสีเขียว จนถึงหมวกสีน้ำเงิน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิด ครูจะคอยชี้แนะในส่วนที่ยังไม่ถูกต้อง เช่น นักเรียนคิดวิเคราะห์ด้วยหมวกสีดำ นักเรียนอาจใช้อารมณ์ หรือความคิดที่ไม่มีเหตุผลประกอบ ซึ่งไม่ถูกต้อง เพราะการคิดวิเคราะห์นั้นควรอยู่ในการคิดวิเคราะห์ด้วยหมวกสีแดง เป็นต้น

7. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปการคิดวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ และการใช้หมวกแต่ละใบ

- หมวกสีขาว เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ข้อเท็จจริง เป็นกลางโดยปราศจากความรู้สึกทัศนคติ และความคิดต่างๆ
- หมวกสีแดง เป็นการแสดงออกตามอารมณ์และความรู้สึก ชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี โดยไม่ต้องคำนึงถึงเหตุผลต่างๆ
- หมวกสีดำ เป็นความคิดเชิงลบ การปฏิเสธ ข้อเสีย ข้อผิดพลาด จุดด้อย อุปสรรคและข้อจำกัดต่างๆ โดยมีเหตุผลประกอบ
- หมวกสีเหลือง เป็นความคิดในเชิงบวก สิ่งที่เป็นประโยชน์ เป็นจุดเด่นที่สามารถนำมาพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ
- หมวกสีเขียว เป็นความคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่มใหม่ๆ การคิดนอกกรอบ เพื่อนำสู่การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น
- หมวกสีน้ำเงิน เป็น การบริหารกระบวนการและภาพรวม ความคิดรวบยอด ข้อสรุป

ขั้นฝึกปฏิบัติ

8. ครูให้นักเรียนชมวิดีโอ เรื่อง Human Relation เป็นเรื่องของ นักศึกษา 2 คน ชื่อเฟิร์น กับ จูน ซึ่งเป็นเพื่อนรักกันมาก เฟิร์น ขยันเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้เกียรตินิยม ส่วน จูน ขอแค่ให้เรียนจบก็พอแล้ว วันหนึ่งในชั่วโมงเรียนวิชา Human Relation ก็เกิดปัญหาขึ้น นักเรียนจะช่วยแก้ปัญหาได้อย่างไรโดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=jKvFcXgdEYo&t=42s>

9. เมื่อนักเรียนชมวิดีโอ เรื่อง Human Relation แล้วให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ ออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 6-7 คน

2. ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้า 1 คน และเลขากลุ่ม 1 คน หัวหน้ากลุ่มทำหน้าที่กำกับดูแลให้ทุกคนโฟกัสไปในทิศทางเดียวกันคิดวิเคราะห์ตามสี่ของหมวก และกำกับเวลาไม่ให้ใช้เวลามากเกินไปในการแสดงความคิดเห็นในการใช้หมวกแต่ละสี เลขากลุ่มทำหน้าที่จดบันทึกความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม
3. สมาชิกทุกคนในกลุ่มระดมความคิดโดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นดังนี้

- ใช้หมวกสีขาว คิดวิเคราะห์ จากวิดีโอเรื่อง Human Relation นักเรียนพบข้อเท็จจริง

อะไรบ้าง

- ใช้หมวกสีแดง คิดวิเคราะห์ จากวิดีโอเรื่อง Human Relation นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับ

การกระทำของ เฟิร์น และรู้สึกอย่างไรกับการกระทำของ จูน

- ใช้หมวกสีดำ คิดวิเคราะห์ จากวิดีโอเรื่อง Human Relation การกระทำของเฟิร์นส่งผล

กระทบอะไรบ้าง

- ใช้หมวกสีเหลือง คิดวิเคราะห์ จากวิดีโอเรื่อง Human Relation นักเรียนเห็นสิ่งที่ดีหรือ

โอกาสที่จะพัฒนาอย่างไร

- ใช้หมวกสีเขียว คิดวิเคราะห์ ให้นักเรียนเสนอวิธีการแก้ปัญหา 3 วิธี

- ใช้หมวกสีน้ำเงิน สรุปความคิดของกลุ่ม ให้นักเรียนเลือกวิธีการแก้ไขปัญหานั้นในกลุ่ม

สนใจมา 1 วิธี พร้อมบอกเหตุผลมาสนับสนุน

4. ให้ทุกกลุ่มบันทึกลงในใบงานที่ 1.2 เรื่อง การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ

ขั้นหารายละเอียดเพิ่มเติม

10. ครูให้นักเรียนออกมานำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ ผ่านมุมมองของหมวกที่สวมอยู่ เพื่อให้นักเรียนเห็นความชัดเจนในการคิด การใช้หมวกแต่ละใบ
11. หลังจากทีกลุ่มนำเสนอเสร็จ เปิดโอกาสให้เพื่อนๆ ชักถาม ถึงแนวทางในการคิดของแต่ละกลุ่ม เป็นการทบทวนและเรียบเรียงความคิด เน้นประเด็นสำคัญเพื่อให้เห็นผลที่เกิดจากการคิด ใช้เวลาการนำเสนอ และตอบข้อซักถาม กลุ่มละประมาณ 3 - 5 นาที
12. ประเมินคุณลักษณะความรับผิดชอบของตัวละครในคลิปวิดีโอ เรื่อง Human Relation และความรับผิดชอบของนักเรียน ในด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

ขั้นสรุป

13. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ เรื่อง หลักการของประชาธิปไตย
14. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่อง หลักการของประชาธิปไตย จำนวน 5 ข้อ ใช้เวลา 5 นาที
15. เฉลย แบบทดสอบหลังเรียน และ อธิบายเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

10. แหล่งเรียนรู้ / สื่อการสอน / วัสดุอุปกรณ์ เอกสารประกอบการเรียน

1. แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน เรื่อง หลักการของประชาธิปไตย
2. สื่อการเรียนรู้ วีดีโอ เรื่อง หลักการของประชาธิปไตย
3. ใบความรู้ เรื่อง หลักการของประชาธิปไตย
4. สื่อการเรียนรู้ วีดีโอ เรื่อง การใช้เทคนิคหมวกหกใบ
5. ใบความรู้ เรื่อง การใช้เทคนิคหมวกหกใบ
6. วีดีโอ เรื่อง Human Relation
7. เรื่องย่อ Human Relation
8. ใบงานที่ 1.1 เรื่อง หลักการของประชาธิปไตย
9. ใบงานที่ 1.2 เรื่อง การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ
10. แบบประเมินความรับผิดชอบ

11. เครื่องมือและวิธีการวัดผลประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้ (ระบุให้ครบทุกจุดประสงค์ KPA)	วิธีการวัดผล ประเมินผล	เครื่องมือวัดผล ประเมินผล	เกณฑ์การผ่าน แต่ละ จุดประสงค์ การเรียนรู้
1. นักเรียนมีความรู้ของหลักการของ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยได้ (K)	- ตรวจใบงานที่ 1.1 - แบบทดสอบหลัง เรียน	- ใบงานที่ 1.1 - แบบทดสอบ หลังเรียน	ร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์
2. นักเรียนมีทักษะการคิด วิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ (P)	- ตรวจใบงานที่ 1.2	- ใบงานที่ 1.2	ร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์
3. นักเรียนมีความรับผิดชอบในการ ทำงาน (A)	- สังเกตพฤติกรรม การทำงาน	- แบบสังเกต พฤติกรรมการทำงาน	ผ่านเกณฑ์ ระดับพอใช้ขึ้นไป

12. บันทึกหลังการสอน

❶ ความรู้ (K:Knowledge) ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้

.....

.....

.....

❷ ผลของกระบวนการเรียนรู้หรือสมรรถนะของผู้เรียน (P:Process)

.....

.....

.....

③ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ / ค่านิยมที่เกิดขึ้น (A:Attitude)

.....

.....

.....

④ สิ่งที่ต้องพัฒนาและแนวทางการพัฒนา

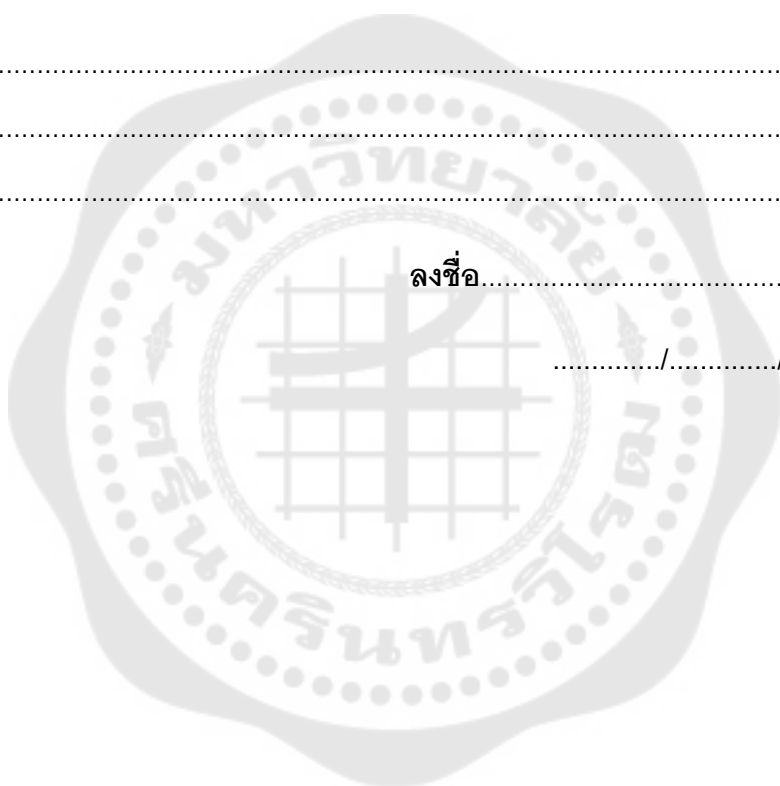
.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน

...../...../.....

แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
ด้านความรับผิดชอบ

คำชี้แจง

แบบประเมินเพื่อการวิจัยฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2
โดยใช้เทคนิคการสอนแบบหมวกหกใบ โรงเรียนศึกษานารี แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี
กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 สังกัดสำนักงานการศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ซึ่งผลการตอบ
แบบประเมินจะไม่มีผลกระทบต่อ ผลการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของนักเรียนแต่อย่างใด รวมถึง
ชื่อเสียงของนักเรียนและของโรงเรียน ผลการตอบจะเก็บไว้เป็นความลับ ดังนั้นขอให้นักเรียนตอบ
ได้อย่างอิสระ ตามความเป็นจริง และขอความกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี ในการตอบแบบประเมินครั้งนี้
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของนักเรียนตามความเป็นจริง

ข้อ	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ	ระดับการปฏิบัติของนักเรียน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความรับผิดชอบต่อตนเอง						
1	นักเรียนเอาใจใส่ในการเรียนอยู่เสมอ					
2	นักเรียนจะหยิบของเพื่อนใช้ นักเรียนจะขออนุญาตก่อน					
3	นักเรียนทำการบ้านให้เสร็จเรียบร้อยก่อนไปเล่น					
4	นักเรียนมีความเพียรพยายามในการเรียน ถึงแม้วิชาที่เรียนอยู่จะยาก เพียงใดก็ตาม					
5	นักเรียนยอมรับเมื่อนักเรียนทำผิดและจะแก้ไขให้ดีขึ้น					
6	นักเรียนเต็มใจที่จะปฏิบัติตามมติของกลุ่มถึงแม้จะไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน					
7	นักเรียนตรวจสอบความถูกต้องของงานที่ทำก่อนส่งงานให้ครู					

ข้อ	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ	ระดับการปฏิบัติของนักเรียน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความรับผิดชอบต่อครอบครัว						
8	บิดา มารดา ตักเตือน เมื่อนักเรียนกระทำไม่ถูกต้องหรือไม่ควร นักเรียนจะยอมรับและปรับปรุงแก้ไข					
9	นักเรียนเชื่อฟัง และปฏิบัติตามอยู่ในโอวาทของบิดา และ มารดา					
10	นักเรียนยอมรับผิดเมื่อนักเรียนลืมทำงานที่บิดา มารดาสั่ง และ จะปรับปรุงแก้ไข					
11	นักเรียนจะโทรบอก บิดา มารดา เมื่อกลับบ้านผิดเวลา					
12	นักเรียนรักใคร่ปรองดองในครอบครัวและหมู่เพื่อน					
13	นักเรียนจัดเก็บสิ่งของของตนเองให้เรียบร้อยเมื่อใช้งานเสร็จ					
14	นักเรียนรู้จักอดออม เก็บหอมรอมริบเพื่ออนาคต ของตนเอง					
ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและสังคม						
15	นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบที่โรงเรียนกำหนด					
16	นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมายและระเบียบวินัยของ โรงเรียน					
17	นักเรียนเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม					
18	นักเรียนพยายามประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมาย ตระหนักใน จารีต ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามอยู่เสมอ					
19	นักเรียนข้ามถนนตรงทางม้าลาย หรือ สะพานลอย					
20	นักเรียนให้ความร่วมมือกับครู/อาจารย์และโรงเรียน ในการจัด กิจกรรมต่าง ๆ ของ โรงเรียนอย่างขยันขันแข็ง					

แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง

1. แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ ตามทฤษฎีของบลูม (Bloom's Taxonomy) ประกอบด้วย การวิเคราะห์ด้านความสำคัญ การวิเคราะห์ด้านความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ด้านหลักการ
2. แบบประเมินฉบับนี้ เป็นแบบตัวเลือก 4 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว
3. แบบประเมินมีจำนวน 15 ข้อ ใช้เวลาในการทำ 20 นาที

จากบทความของสถานการณ์ที่ 1 ใช้ตอบคำถามในข้อ 1 - 3

ความรับผิดชอบ โดยทั่วไป หมายถึง ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน คือรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำ รวมทั้งการปรับปรุงพัฒนาการงานในหน้าที่ ในความรับผิดชอบของตน มีความเพียรพยายามปฏิบัติตนในหน้าที่โดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก หรือปัญหาอุปสรรค มีความกล้า ความจริงใจที่จะรับผิดชอบ คือ ความผิด หรือรับความชอบที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน ผู้ที่ไม่รู้หน้าที่และความรับผิดชอบ จะทำการสิ่งใดก็ไม่สำเร็จและมักจะโยนความผิดให้บุคคลอื่น เช่น เมื่อเรียนไม่ดี เรียนไม่สำเร็จ ก็โทษบุคคลอื่น เช่น ครู อาจารย์สอนไม่เข้าใจ โทษความยากจน ความลำบากยากเข็ญ หรือโทษบิดามารดาไม่ให้การสนับสนุน การโยนความผิดให้บุคคลอื่นมีเฉพาะในบุคคลที่ขาดความรับผิดชอบเท่านั้น

1. สิ่งสำคัญของบทความนี้คืออะไร
 - ก. การรู้จักหน้าที่ของตนเอง
 - ข. การปรับปรุงพัฒนาการงานในหน้าที่ของตนเอง
 - ค. การยอมรับการกระทำของตนเอง
 - ง. การทำงานด้วยความเพียรพยายาม และยอมรับการกระทำของตนเอง

2. คนที่ขาดความรับผิดชอบ เป็นคนเช่นไร
 - ก. ทำงานไม่สำเร็จ มักโทษคนอื่น
 - ข. พบปัญหาอุปสรรคในการทำงาน
 - ค. มีปัญหาด้านการเรียน
 - ง. เป็นคนที่ไม่มีความกล้า
3. นักเรียนจะมีหลักการในการสร้างความรับผิดชอบอย่างไร
 - ก. เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอน
 - ข. วางแผน และกำหนดตารางในการทำงาน
 - ค. ไม่กล่าวโทษคนอื่น ต้องโทษตัวเอง
 - ง. เลือกรับทำงานเฉพาะงานที่ตนเองทำได้

จากข้อความของสถานการณ์ที่ 2 ให้อตอบคำถามข้อ 4 - 6

การย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านจำนวนและร้อยละของผู้ย้ายถิ่นทั้งหมด การย้ายถิ่นนี้มีผลกระทบต่อเมืองเป็นอย่างมาก เหตุผลของการย้ายนั้นพบว่า การย้ายถิ่นส่วนใหญ่ย้ายด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ เป็นการย้ายถิ่นเพื่อหางานทำ หรือย้ายเนื่องจากการโอนตำแหน่งหน้าที่การงาน การย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาและการติดตามครอบครัวก็มีจำนวนมากเช่นกัน แต่อย่างน้อยกว่าเหตุผลประการแรก

4. จากข้อความข้างต้น ต้องการสื่อถึงอะไร
 - ก. สาเหตุของการย้ายถิ่น
 - ข. ปัญหาของการย้ายถิ่น
 - ค. ผลกระทบจากการย้ายถิ่น
 - ง. จำนวนและร้อยละของผู้ย้ายถิ่น
5. จากข้อความ การย้ายถิ่นฐาน ยึดหลักข้อใดเป็นอันดับแรก
 - ก. ด้านเศรษฐกิจ
 - ข. ด้านการศึกษา
 - ค. ด้านการคมนาคม
 - ง. ด้านการปกครอง

6. การแก้ไขปัญหาการย้ายถิ่นฐาน ควรเริ่มแก้ที่เหตุผลด้านใดเป็นอันดับแรก

- ก. เหตุผลทางเศรษฐกิจ
- ข. เหตุผลด้านการศึกษา
- ค. เหตุผลด้านการติดตามครอบครัว
- ง. เหตุผลด้านการคมนาคม

จากข้อความของสถานการณ์ที่ 3 ใช้ตอบคำถามข้อ 7 - 9

ในปัจจุบัน การนำความรู้ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการหรือการสร้างแนวทางการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวทางในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีด้วยกันหลายแนวทาง แนวทางที่หนึ่ง คือ แนวทางการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ 3Rs R : Reduce คือ การลดการใช้การบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง เช่น ปิดไฟทุกครั้งที่ไม่ใช้งานหรือเปิดเฉพาะจุดที่ใช้งาน R : Reuse คือ การใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่าที่สุด โดยการนำสิ่งของเครื่องใช้ มาใช้ซ้ำ ซึ่งบางอย่างอาจใช้ซ้ำได้หลายๆครั้ง เช่น การนำชุดทำงานเก่าที่ยังอยู่ในสภาพดีมาใส่เล่นหรือใส่นอนอยู่บ้านหรือนำไปบริจาค R : Recycle คือ การนำหรือเลือกใช้ทรัพยากรที่สามารถนำกลับมาใช้รีไซเคิล หรือนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นการลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติจำพวกต้นไม้ แร่ธาตุต่างๆ เช่น เศษกระดาษสามารถนำไปรีไซเคิลกลับมาใช้เป็นกล่องหรือถุงกระดาษได้

7. ใจความสำคัญของข้อความข้างต้นกล่าวถึงอะไร

- ก. การใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่าที่สุด
- ข. การลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
- ค. การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ง. การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

8. ใครนำหลักการ Reuse ไปใช้ได้ถูกต้อง

- ก. สุดา ใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก
- ข. กิตติ นำเสื้อผ้าเก่าที่ไม่ได้ใส่แล้วไปให้รุ่นน้อง
- ค. ปัญญา ใช้ถ่านชาร์ต แทนถ่านอัลคาไลน์

- ง. บัญชา ปลุกต้นดาวเรืองเพื่อช่วยในการไถ่แมลง
- 9. ข้อใดเป็นการใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่ามากที่สุด
 - ก. นำกระดาษที่ใช้แล้วไปพับถุงใส่ของ
 - ข. นำกระดาษที่ใช้แล้วไปเป็นเชื้อเพลิง
 - ค. นำกระดาษที่ใช้แล้วไปประดิษฐ์สิ่งของ
 - ง. นำกระดาษที่ใช้แล้วไปเป็นการดาษทอดหรือจืดน้ำ

จากข้อความของสถานการณ์ที่ 4 ใช้ตอบคำถามข้อ 10 - 12

ครอบครัวถือเป็นสถาบันแห่งแรกและสถาบันหลักของคนทุกคน หากบ้านเปรียบเหมือน
 ดังชีวิตของคนเรา ครอบครัวก็เปรียบเสมือนดังเสาเข็มของบ้าน หากเสาเข็มที่ขึ้นมานั้นไม่แข็งแรง
 บ้านที่สร้างขึ้นมานั้นถึงแม้สวยแค่ไหน ก็ไม่มีความมั่นคงปลอดภัย คนอยู่ก็ไม่สามารถมีความสุข
 ได้ ดังนั้นการสร้างความสุขขึ้นมาในบ้านด้วยการให้ความรักซึ่งกันและกันจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญ
 ของชีวิต

10. จากข้อความข้างต้น ต้องการสื่อถึงอะไร

- ก. ครอบครัวเป็นดังบ้าน
- ข. ครอบครัวเป็นทุกอย่างในชีวิต
- ค. ครอบครัวเป็นสถาบันแรกในชีวิต
- ง. ครอบครัวเป็นการอยู่ร่วมกันของ พ่อ แม่ ลูก

11. “ครอบครัวก็เปรียบเสมือนดังเสาเข็มของบ้าน” ทำไมถึงเปรียบเสมือนเสาเข็มของบ้าน

- ก. เสาเข็มทำให้บ้านแข็งแรง
- ข. เสาเข็มเป็นเสาค้ำจุนบ้าน
- ค. เสาเข็มเป็นรากที่ยึดโครงของบ้าน
- ง. ครอบครัวประกอบด้วยคนหลายคนเป็นดังเสาเข็มของบ้านหลายเสา

12. ทำไม การสร้างความรักและความสุขของครอบครัว จึงเป็นสิ่งสำคัญ

- ก. เพื่อสร้างความปลอดภัยของครอบครัว
- ข. เป็นพื้นฐานสร้างความสงบในครอบครัว
- ค. สร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในครอบครัว
- ง. เป็นเกราะกำบังเรื่องไม่ดีที่เข้ามาในครอบครัว

จากข้อความของสถานการณ์ที่ 5 ใช้ตอบคำถามข้อ 13 - 15

ประเทศไทย พบปัญหาด้านขยะเป็นอันดับต้นๆ ที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม เพราะมีขยะจำนวนมากหลายล้านตัน ที่อยู่ในรูปของหีบห่อ ขวด กล่อง กระจัง และอื่นๆอีกมากมาย การลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นได้ เพื่อประสิทธิภาพที่ดีกว่า เราควรหาวิธีลดปริมาณขยะเหล่านี้ ให้เกิดประโยชน์ เปลี่ยนสิ่งไร้ค่า ให้มีความหวัง โดยเริ่มเปลี่ยนพฤติกรรมของเราตั้งแต่วันนี้ เพราะหากเราไม่เริ่มที่จะลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ต้นทุนทางเศรษฐกิจและสังคม จากปัญหาขยะ จะยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

13. ใจความสำคัญของข้อความข้างต้นคืออะไร

- ก. การลดปริมาณขยะ
- ข. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม
- ค. การเปลี่ยนพฤติกรรมในการทิ้งขยะ
- ง. การลดต้นทุนทางเศรษฐกิจและสังคม

14. วิธีการใดช่วยลดปริมาณขยะลงได้ผลดีที่สุด

- ก. ลดการทิ้งขวด กล่อง กระจัง
- ข. ลดต้นทุนทางเศรษฐกิจและสังคม
- ค. ลดปริมาณบรรจุภัณฑ์ที่มีมากเกินไป
- ง. ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทิ้งขยะของมนุษย์

15. คำว่า “ต้นทุนทางเศรษฐกิจและสังคม” หมายถึงอะไร

- ก. ค่าใช้จ่ายในจัดเก็บและการกำจัดขยะ
- ข. ค่าใช้จ่ายในการบริหารเศรษฐกิจและสังคม
- ค. ค่าใช้จ่ายในการผลิตสินค้าขวด กล่อง กระจัง
- ง. ค่าใช้จ่ายในการผลิตสินค้าอุปโภคและบริโภค

เฉลย

ข้อ 1	ง	ข้อ 6	ก	ข้อ 11	ค
ข้อ 2	ก	ข้อ 7	ค	ข้อ 12	ก
ข้อ 3	ข	ข้อ 8	ข	ข้อ 13	ก
ข้อ 4	ก	ข้อ 9	ข	ข้อ 14	ง
ข้อ 5	ก	ข้อ 10	ค	ข้อ 15	ก

วิเคราะห์ด้านความสำคัญ	ข้อ 1	ข้อ 4	ข้อ 7	ข้อ 10	ข้อ 13
วิเคราะห์ด้านความสัมพันธ์	ข้อ 2	ข้อ 6	ข้อ 9	ข้อ 11	ข้อ 14
วิเคราะห์ด้านหลักการ	ข้อ 3	ข้อ 5	ข้อ 8	ข้อ 12	ข้อ 15

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

กฤตกร กอบัวแก้ว

วัน เดือน ปี เกิด

สถานที่เกิด

พระนครศรีอยุธยา

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2550 โรงเรียนช่างตาครูส์ศึกษา

พ.ศ. 2552 โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

พ.ศ. 2558 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

